

TOMAN, DEVÁTÝ & PARTNEŘI
ADVOKÁTNÍ KANCELÁŘ

Trojanova 12
120 00 Praha 2
e-mail: ak@iustitia.cz
www.iustitia.cz

tel./fax: +420 224 918 490
tel./zázn.: +420 224 918 491
fax: +420 224 920 468

Ústavní soud České republiky

Joštova 8
660 83 Brno 2

V Praze dne [●] 2013

Stěžovatel:

[●]
nar. [●]
bytem: [●]

Právně zastoupen:

JUDr. Petrem Tomanem, advokátem, ev. č. ČAK 0685
TOMAN, DEVÁTÝ & PARTNEŘI advokátní kancelář, s.r.o.
se sídlem Trojanova 12, 120 00 Praha 2, IČ: 284 97 333

Účastník řízení:

Obvodní soud pro Prahu 4
28. pluku 1533/29b, 100 83 Praha 10

Vedlejší účastník řízení:

Česká spořitelna, a.s.
IČ: 452 44 782
se sídlem Praha 4, Olbrachtova 1929/62, PSČ 140 00
zapsaná v obchodním rejstříku vedeném Městským soudem v Praze
v oddíle B, vložce 1171

Ústavní stížnost

proti rozsudku Obvodního soudu pro Prahu 4 č. j. [●] ze dne [●]

TŘIKRÁT

Datovou zprávou

Zvláštní plná moc právního zástupce stěžovatele

Soudním spisem vedeným soudem v předmětném soudním řízení

I.

Úvod a rozhodnutí napadené ústavní stížnosti

- [1] Stěžovatel tímto, v souladu s ustanovením § 72 a násl. zák. č. 182/1993 Sb., o Ústavním soudu (dále jen „*zákon o Ústavním soudu*“), podává k Ústavnímu soudu v zákonné lhůtě tuto ústavní stížnost, kterou se brání proti neoprávněnému zásahu orgánu veřejné moci do svých ústavně zaručených základních práv, k němuž došlo v soudním řízení vedeném Obvodním soudem pro Prahu 4 pod sp. zn. [●] (dále jen „*soud*“ a „*předmětné soudní řízení*“) a pravomocným rozsudkem soudem vydaným dne [●] (dále jen „*napadený rozsudek*“).
- [2] Ve smyslu ustanovení § 72 odst. 3 zákona o Ústavním soudu lze podat ústavní stížnost ve lhůtě 2 měsíců od doručení rozhodnutí o posledním procesním prostředku, který zákon k ochraně práva poskytuje.
- [3] Proti napadenému rozsudku nejsou přípustné žádné opravné prostředky, neboť předmětem soudního řízení, v němž soud napadený rozsudek vydal, bylo peněžité plnění ve výši [●], tedy peněžité plnění nepřevyšující 10.000,- Kč [§ 202 odst. 2 zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád (dále jen „*o.s.ř.*“)].
- [4] Jelikož právní řád České republiky neposkytuje stěžovateli žádný opravný prostředek k jeho obraně proti napadenému rozsudku, podává stěžovatel v zákonné lhůtě tuto ústavní stížnost, kterou rozsudek napadá v plném rozsahu tak, jak bude rozvedeno níže.

II.

Porušení ústavně zaručených práv a svobod

- [5] Stěžovatel podává tuto ústavní stížnost, neboť je přesvědčen, že v řízení, ve kterém byl vydán napadený rozsudek, soud porušil základní práva stěžovatele zaručená ústavním pořádkem České republiky a zejména pak práva stěžovatele plynoucí z principu demokratického právního státu, k němuž se ústavodárce přihlásil v Preambuli a v článku 1 odst. 1 ústavního zákona č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky (dále také jen „*Ústava*“).
- [6] Stěžovatel si uvědomuje specifické postavení Ústavního soudu, který neplní funkci další odvolací instance v rámci soustavy obecných soudů. Stěžovatel je nicméně toho názoru, že intenzita porušení jeho ústavním pořádkem zaručených práv soudem je takového rozsahu, který zásah Ústavního soudu odůvodňuje.
- [7] Stěžovatel konkretizuje, že napadeným rozsudkem (jakož i postupem soudu v předmětném soudním řízení) byla porušena tato jeho ústavně zaručená základní práva podle:
- **čl. 1 odst. 1 Ústavy**, který stanoví, že Česká republika je svrchovaný, jednotný a demokratický právní stát založený na úctě k právům a svobodám člověka a občana, a který obsahuje ústavně normativní výraz demokratického právního státu založeného na principu právní jistoty (viz např. nález Ústavního soudu sp. zn. II. ÚS 3/06 ze dne 6. 11.

2007) a zásadu předvídatelnosti práva (viz např. nález Ústavního soudu sp. zn. I. ÚS 3143/08 ze dne 17. 3. 2009);

- **čl. 1 Listiny základních práv a svobod** jako součásti ústavního pořádku České republiky, podle kterého jsou lidé svobodní a rovni v důstojnosti i v právech a pod něž lze zařadit i ochranu spotřebitele (viz např. nález Ústavního soudu sp. zn. I. ÚS 3512/11 ze dne 11. 11. 2013);
- **čl. 2 odst. 3 Listiny základních práv a svobod**, podle něž každý může činit, co není zákonem zakázáno, a nikdo nesmí být nucen činit, co zákon neukládá, a který současně garantuje autonomii vůle a svobodné individuální jednání (viz např. nález Ústavního soudu sp. zn. I. ÚS 546/03 ze dne 28. 1. 2004);
- **čl. 11 odst. 1 Listiny základních práv a svobod**, podle něž má každý právo vlastnit majetek a vlastnické právo všech vlastníků má stejný zákonný obsah a ochranu;
- **čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod**, podle něž se každý může domáhat stanoveným postupem svého práva u nezávislého a nestranného soudu a ve stanovených případech u jiného orgánu;
- **čl. 38 odst. 2 Listiny základních práv a svobod**, podle něž má každý právo, aby jeho věc byla projednána veřejně, bez zbytečných průtahů a v jeho přítomnosti a aby se mohl vyjádřit ke všem prováděným důkazům;
- **čl. 6 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod** vyhlášené ve Sbírce zákonů jako sdělení federálního ministerstva zahraničních věcí pod č. 209/1992 Sb. (dále jen „*Úmluva*“), podle něž má každý právo na to, aby jeho záležitost byla spravedlivě, veřejně a v přiměřené lhůtě projednána nezávislým a nestranným soudem, zřízeným zákonem.
- **čl. 47 Listiny základních práv Evropské unie**, podle něž má každý právo, „*aby jeho věc byla spravedlivě, veřejně a v přiměřené lhůtě projednána nezávislým a nestranným soudem, předem zřízeným zákonem.*“

[8] Stěžovatel je přesvědčen, že napadené rozhodnutí je založeno na formalistickém a selektivním hodnocení smluvních ujednání o předmětném poplatku, schází v něm vypořádání se se stěžejními argumenty stěžovatele a jde o rozhodnutí ve věci, kterou obecné soudy, ale i soudy jiných členských zemí EU, posuzují odlišně, kterýžto postup vede ve svém posledku k porušení práva na spravedlivý proces dle čl. 36 odst. 1 Listiny (viz nález Ústavního soudu sp. zn. II. ÚS 4167/12 ze dne 19. 11. 2013).

III.

Naléhavost ústavní stížnosti

- [9] Ustanovení § 39 zákona o Ústavním soudu umožňuje, aby pro naléhavost věci Ústavní soud nedbal pořadí, v němž mu návrhy došly, a návrh projednal i mimo pořadí, tedy přednostně, usnese-li se, že věc, které se takový návrh týká, je naléhavá.
- [10] V předmětném případě není možné, aby bylo vydáno předběžné opatření dle § 80 zákona o Ústavním soudu. Stěžovatel ani nepovažuje za účelné navrhnout odklad vykonatelnosti napadeného rozsudku dle § 79 odst. 2 zákona o Ústavním soudu. Jediné relevantní řešení s ohledem na níže uvedené je požádat Ústavní soud o projednání věci mimo pořadí.
- [11] Za naléhavou věc lze považovat takovou věc, jejíž projednání nesnese odkladu a jejímž pozdějším projednáním mohou vzniknout již neodčinitelné či obtížně odčinitelné skutečnosti, nebo jejíž pozdější projednání se stává čistě akademickým, tj. nebylo by již způsobilé vyvolávat v realitě právní následky (viz Komentář k zákonu o Ústavním soudu dostupný v elektronické podobě v aplikaci ASPI).
- [12] V předmětném případě existuje vážné riziko, že rozhodnutí Ústavního soudu, bude-li učiněno s větším časovým odstupem, bude do jisté míry „jen“ akademické. Ve velkém množství soudních řízení vedených v obdobných věcech jako je tato (jedná se o cca 20 tisíc soudních řízení), bude v mezidobí nepochybně vydána řada rozhodnutí ve věci samé, která neoprávněně zasáhnou do ústavně garantovaných práv spotřebitelů stejně, jako tomu je v případě stěžovatele. Přitom nelze odhlédnout od skutečnosti, že cca 10 tisíc žalob napadlo soudu (zbylé žaloby napadly zejména Obvodním soudům pro Prahu 1 a 5).
- [13] Stěžovatel je přesvědčen, že v předmětném případě je ústavní stížnost přípustná, a je tedy splněna podmínka k tomu, aby Ústavní soud věc meritorně projednal. **Stěžovatel tudíž navrhuje Ústavnímu soudu, aby se v této věci usnesl na tom, že věc je naléhavá ve smyslu § 39 zákona o Ústavním soudu a aby ve věci rozhodl mimo stanovené pořadí.**

Důkaz:

- *seznamem soudních řízení vedených ve věci nároků na vydání bezdůvodného obohacení získaného bankami na úkor spotřebitelů*

IV.

Nebagatelní povaha uplatněného nároku

- [14] Stěžovatel je seznámen s judikaturou Ústavního soudu týkající se přípustnosti přezkumu rozhodnutí obecných soudů v tzv. *bagatelních věcech*, u nichž procesní úprava nepřipouští dle § 202 odst. 2 o. s. ř. odvolání (k tomu viz např. usnesení Ústavního soudu ve věcech sp. zn. I. ÚS 1436/12, II. ÚS 2538/09, III. ÚS 78/09, III. ÚS 405/04, IV. ÚS 695/01, IV. ÚS 248/01, IV. ÚS 8/01, IV. ÚS 185/98). Stěžovatel je však přesvědčen o tom, že v daném případě je tato ústavní stížnost přípustná, neboť napadený rozsudek je zjevně excesivní, zcela pomíjí existující

judikaturu Nejvyššího soudu a Ústavního soudu ČR ve věci a taktéž naprosto pomíjí právní úpravu zakotvenou v obecně závazných právních předpisech, čímž v důsledku nepřipustně zasahuje do ústavně garantovaných práv stěžovatele (k tomu více viz níže v této ústavní stížnosti).

- [15] Stěžovatel v této části ponechává stranou, že napadený rozsudek takovéto zjevně excesivní povahy je, a dodává, že na napadený rozsudek není možno nahlížet jako na běžné rozhodnutí ve věci samé vydané v rámci bagatelního sporu. Důvody jsou následující.
- [16] **Výše jistiny, o níž bylo v předmětném soudním řízení rozhodováno, sice vylučuje podání řádného opravného prostředku dle § 202 odst. 2 o.s.ř., věc však není možno vnímat jako „bagatelní“ (k tomu viz náleží Ústavního soudu ve věci sp. zn. I. ÚS 3143/08 ze dne 17. 3. 2009, v němž je uvedeno následující: „Označení sporů o částky do 10 000 Kč jako spory „bagatelní“ není – z povahy věci – přiléhavé (na rozdíl od sporů o částky do 2 000 Kč – viz § 202 odst. 2 o. s. ř. ve znění do účinnosti zákona č. 7/2009 Sb.“).**
- [17] Ústavní soud ve své judikatuře dochází k závěru, že v případě soudních řízení, která nejsou povahy „bagatelní“ v pravém slova smyslu (tedy jistina, o níž se spor vede, přesahuje částku 2.000,- Kč, ovšem nepřesahuje částku 10.000,- Kč, pročež není přípustné odvolání), je třeba klást na postup obecného soudu v řízení přísnější požadavky (opět viz náleží Ústavního soudu ve věci sp. zn. I. ÚS 3143/08 ze dne 17. 3. 2009). Ústavní soud současně uvádí, že „*právě s ohledem na jednoinstančnost takového řízení před obecnými soudy je povinností těchto soudů věnovat postupu v řízení a odůvodnění rozhodnutí maximální pečlivost a pozornost*“ (náleží Ústavního soudu ze dne 28. 2. 2012, sp. zn. IV. ÚS 2319/11). Pokud Ústavní soud rozlišuje mezi soudními řízeními o částky nedosahující 2.000,- Kč a o částky nedosahující 10.000,- Kč, v druhém případě by měla být přípustnost přezkumu této ústavní stížnosti daleko širší.
- [18] Stěžovatel není jediným spotřebitelem, který se proti bance domáhá vydání bezdůvodného obohacení vzniklého z titulu neoprávněně inkasovaných poplatků za vedení a správu úvěru (případně poplatků obdobně bankami pojmenovaných). Takových spotřebitelů je v současnosti cca 6 tisíc, přičemž žalovaná jistina v souhrnu přesahuje částku 28 milionů Kč.
- [19] **Obecné soudy v předmětných věcech nerozhodují jednotně**, a to ne pouze v tom směru, že v některých řízeních žalobám vyhovují (viz např. rozsudek Obvodního soudu pro Prahu 5 sp. zn. 25 C 261/2012 ze dne 18. 4. 2013 nebo rozsudek téhož soudu sp. zn. 8 C 115/2013 ze dne 15. 10. 2013), případně bankám nárok na placení poplatku nepřiznávají (viz např. rozsudek Krajského soudu v Plzni sp. zn. 25 Co 60/2013 ze dne 12. 6. 2013), a v jiných žaloby spotřebitelů zamítají (viz např. napadený rozsudek), ale i v tom, že odůvodnění zamítavých rozsudků se naprosto „rozcházejí“, nikoliv výjimečně si i odporují (viz např. rozsudek Obvodního soudu pro Prahu 5 sp. zn. 10 C 49/2013 ze dne 27. 5. 2013 při srovnání s formulářovými rozsudky vydávanými Obvodním soudem pro Prahu 4). Do procesu rozhodování o poplatku vstoupil i finanční arbitr, který má dle zákona č. 229/2002 Sb., o finančním arbitrovi, pravomoc rozhodovat spory mezi bankami a jejich klienty. Tento pak dospěl k právním závěrům zcela odlišným od těch, ke kterým dospěly obecné soudy.

- [20] Obvodní soud pro Prahu 5 v rozsudku ve věci sp. zn. 25 C 261/2012 ze dne 18. 4. 2013 na základě předložených důkazů dospěl k závěru, že „poplatek byl vytvořen a účtován jen za to, že žalovaná je s žalobcem ve smluvním vztahu (zjednodušeně řečeno je poplatek účtován, aniž by za jeho platbu žalovaná poskytovala jakékoliv konkrétní plnění klientovi a naopak jsou jím kryty náklady na vnitřní činnost žalované). Takovéto ujednání (...) je podle názoru soudu nepřiměřené, způsobující významnou nerovnováhu v právech a povinnostech stran v neprospěch žalobce jakožto spotřebitele, a tedy neplatné“. Krajský soud v Plzni v rozsudku sp. zn. 25 Co 60/2013 ze dne 12. 6. 2013 ve věci povinnosti spotřebitele k placení poplatku uvedl následující: „Odvolací soud zejména zdůrazňuje, že smlouva dle úvěru dle ust. § 497 obch. zák. má zcela jiný charakter než smlouva o vedení běžného účtu dle ust. § 708 a násl. obch. zák. Úvěrový účet je-li bankou zřízen, je zřízen v jejím zájmu a pro její potřebu, snadnější administraci věci. Je-li bankou veden tzv. běžný účet, vyplývá z povahy věci, že za takto poskytovanou službu se jí má dostatek odměny a takto je koncipována i úprava v příslušných ustanoveních obchodního zákoníku. Pokud však jde o smlouvu o úvěru, náklady banky, s výjimkou odměny za sjednání smlouvy, by měly být vždy obsaženy v odměně, jež je vyjádřena právem na úroky. Úroky, které banka dostává jako cenu za poskytnuté finanční prostředky, jsou svojí podstatou odměnou za poskytovanou službu. V daném případě úroky byly sjednány ve výši 25,12% p.a., jde o úroky poměrně vysoké a i v tomto kontextu je tedy nutné považovat ujednání o dalších platbách právě, jako je poplatek za vedení účtu, za nepřiměřenou a nemravnou.“ Obvodní soud pro Prahu 5 v rozsudku ve věci sp. zn. 8 C 115/2013 ze dne 15. 10. 2013 dospěl k závěru, že „poplatek za správu úvěru nepředstavuje cenu za předmět plnění – poskytnutí úvěru, ale cenu za poskytnutí neurčité služby správy úvěru. Poplatek v samostatné smlouvě není specifikován jako součást ceny za poskytnutí úvěru, tu jednoznačně představuje úrok, poplatek tak není vyloučen z přezkumu dle § 56 odst. 2 obč. zák. ... Zúvěrové smlouvy není jasné, za co si žalovaný poplatek účtuje, což činí ustanovení smlouvy neurčitým, a tak i nepřiměřeným.“
- [21] Argumentace soudu ohledně nároku stěžovatele na vydání bezdůvodného obohacení obsažená v napadeném rozsudku je podrobně popsána v této ústavní stížnosti. Rozhodně není bez zajímavosti, že při hodnocení prakticky totožného nároku na vydání bezdůvodného obohacení Obvodní soud pro Prahu 5 v rozsudku ve věci sp. zn. 10 C 49/2013 ze dne 27. 5. 2013 sice stejně jako soud v napadeném rozsudku dospěl k závěru, že žalobu je třeba zamítnout, jeho právní hodnocení je však odlišné (soud např. nepřipustil přezkum ujednání o poplatku dle § 56 odst. 1 ObčZ, Obvodní soud pro Prahu 5 jej v totožné situaci provedl s tím, že argumentace o nepřipuštění takového přezkumu je dle něho lichá). Taktéž Obvodní soud pro Prahu 1 v rozsudku ve věci sp. zn. 42 C 39/2013 ze dne 10. 7. 2013 dospěl k závěru, že žalobu je třeba zamítnout, když dovedl, že ujednání o poplatku je součástí celkové dohody stran o výši úplaty za poskytnutý úvěr, přičemž jeho posuzování nepřichází v úvahu.
- [22] Ujednání o poplatku pak podrobil přezkumu i již zmíněný finanční arbitr, a to konkrétně v nálezu ev. č. 5700/2013 ze dne 15. 7. 2013. V tomto nálezu je uvedeno následující: „Finanční arbitr opakuje, že tento výklad je klíčový za situace, kdy obsah služeb, za které se hradí Cena za správu a vedení Úvěrového účtu, není ve Smlouvě o úvěru ani na jiném místě smluvní dokumentace explicitně definován.“ Finanční arbitr dále konstatoval, že řadu služeb, které měla banka spotřebiteli poskytnout (a které měly být poplatkem zpoplatněny), není možno označit za služby, které by byly zpoplatněny v rámci přezkoumávaného poplatku. Aniž by z tohoto zjištění finanční arbitr dovedl jakékoliv relevantní závěry, usoudil, že spotřebitel některé služby

zpoplatněné poplatkem čerpal a že smluvní ujednání o poplatku je určité, srozumitelné a dovolené, a tedy i platné.

- [23] S ohledem na uvedené je stěžovatel přesvědčen, že by Ústavní soud měl vstoupit do procesu řešení otázky ústavněprávního významu, jíž je rozhodování o poplatcích inkasovaných bankami za vedení a správu úvěru, a minimálně sjednotit rozhodovací praxi v dané věci, případně poskytnout obecným soudům vodítko, dle něž by mělo být v daných soudních řízeních rozhodováno. V opačném případě se nepochybně rozhodovací praxe obecných soudů začne odlišovat ještě více, v důsledku čehož dojde k silnějšímu popření principu právní jistoty jako ústavně normativního výrazu demokratického právního státu obsaženého v čl. 1 odst. 1 Ústavy (viz např. nálezy Ústavního soudu ve věci sp. zn. II. ÚS 3/06 ze dne 6. 11. 2007; srov. také nálezy Ústavního soudu ve věci sp. zn. II. ÚS 4167/12 ze dne 19. 11. 2013), než tomu je doposud.
- [24] **Stěžovatel uzavírá, že napadený rozsudek nebyl vydán ve věci, kterou je v kontextu rozhodovací praxe Ústavního soudu možné označit za bagatelní. V procesním postupu i v právních závěrech soudu lze spatřovat natolik závažná pochybení, že způsobují zásah do ústavně zaručených práv stěžovatele. S ohledem na tuto skutečnost, s ohledem na to, že skutkově i právně shodných nároků se domáhají tisíce spotřebitelů, o jejichž nárocích rozhodují soudy odlišně, navrhuje stěžovatel Ústavnímu soudu připustit meritorní přezkum stěžovatelovy ústavní stížnosti a zabránit tak dalšímu porušování ústavně garantovaných práv nejen na straně stěžovatele, ale i dalších spotřebitelů.**

V.

Obecně k důvodům ústavní stížnosti

- [25] Stěžovatel uzavřel s vedlejším účastníkem řízení dne [●] smlouvu o úvěru (dále jen „*banka*“ a „*smlouva o úvěru*“). Na základě této smlouvy se banka zavázala poskytnout stěžovateli úvěr a stěžovatel se zavázal úvěr splácet v pravidelných měsíčních splátkách. Na základě smlouvy o úvěru, všeobecných obchodních podmínek banky a sazebníku bankovních poplatků účtovala banka stěžovateli poplatek za [●] ve výši [●],- Kč měsíčně (dále jen „*poplatek*“).
- [26] Stěžovatel dospěl k závěru, že mu banka účtuje poplatek bez právního důvodu, neboť ujednání o poplatku jsou **absolutně neplatná**. Důsledkem účtování a inkasování poplatku tak byl vznik bezdůvodného obohacení ve smyslu § 451 a násl. ObčZ na straně banky na úkor stěžovatele. Stěžovatel proto vyzval banku k vrácení bezdůvodného obohacení.
- [27] Vzhledem k tomu, že banka bezdůvodné obohacení stěžovateli ve stanovené lhůtě nevydala, obrátil se stěžovatel na soud s návrhem na vydání částky zaplacené na předmětných poplatcích a na zaplacení příslušenství. Soud žalobu napadeným rozsudkem zamítl a uložil stěžovateli nahradit bance náklady řízení. S ohledem na skutečnost, že proti rozsudku není přípustné odvolání (§ 202 odst. 2 o.s.ř.), nabyl napadený rozsudek právní moci.
- [28] Soud v napadeném rozsudku konstatoval, že smlouva, v níž měla být sjednána povinnost stěžovatele hradit poplatek, je smlouvou o úvěru ve smyslu § 497 zákona č. 513/1991 Sb.,

obchodní zákoník (dále jen „**ObchZ**“). Současně správně uvedl, že smlouva o úvěru je spotřebitelskou smlouvou ve smyslu § 51a a násl. ObčZ. Soud však dospěl k nesprávným právním závěrům týkajícím se ostatních námitek stěžovatele.

[29] **Stěžovatel se s právními závěry soudu neztotožňuje. V této ústavní stížnosti uvádí důvody absolutní neplatnosti smluvních ujednání, na jejichž základě byl placen předmětný poplatek**, které na tomto místě shrnuje takto:

- soud nesprávně akcentoval zásadu autonomie vůle, resp. zásadu *pacta sunt servanda*, aniž dostatečně zhodnotil zásady ochrany spotřebitele coby slabší smluvní strany;
- soud nesprávně posoudil otázku určitosti a srozumitelnosti smluvních ujednání, na jejichž základě stěžovatel platil po celou dobu trvání smluvního vztahu poplatek za správu a vedení úvěru, ale z textu smlouvy nevyplývalo, jaké služby mu banka za tento poplatek musí poskytovat (§ 37 ObčZ);
- soud nevyložil pochybnosti vzniklé při výkladu smluvních ujednání o poplatku ve prospěch spotřebitele (§ 55 odst. 3 ObčZ);
- soud nesprávně posoudil zhoršení postavení spotřebitele dle uzavřené smlouvy oproti postavení spotřebitele dle zákona (§ 55 odst. 1 ObčZ);
- soud odepřel stěžovateli přezkum, zda smlouva o úvěru obsahuje podmínky, jejichž důsledkem je značná nerovnováha v právech a povinnostech stran v neprospěch spotřebitele (§ 56 odst. 1 ObčZ ve spojení s § 55 odst. 2 ObčZ), neboť dospěl k nesprávnému závěru, že jde o ujednání cenová, která jsou vyloučena ze soudního přezkumu (§ 56 odst. 2 ObčZ);
- soud se nezabýval porušeními zákona o ochraně spotřebitele bankou, která mají za následek absolutní neplatnost předmětného ujednání (§ 4, § 5 a § 12 zákona o ochraně spotřebitele);
- soud nesprávně posoudil soulad smluvních ujednání o poplatku s dobrými mravy (§ 39 ObčZ).

[30] **Obecný soud je ex offio povinen zkoumat zákonné důvody absolutní neplatnosti smluvního ujednání. Přípuštění opačného postupu by bylo v rozporu s principem právní jistoty**, což mj. vyplývá i z nálezu Ústavního soudu ze dne 9. 12. 2010, sp. zn. IV. ÚS 2600/09, který se sice zabýval absolutní neplatností smluvního ujednání pro rozpor s dobrými mravy podle § 39 ObčZ, ale jeho závěry lze nepochybně vztáhnout i na další důvody absolutní neplatnosti právního úkonu: „*Pokud jde o posouzení platnosti právního úkonu podle § 39 občanského zákoníku, tedy přichází-li v úvahu možnost absolutní neplatnosti právního úkonu, je povinen se soud - a tedy i soud dovolací - zabývat touto otázkou z úřední povinnosti. To samozřejmě za podmínky, že průběh předchozího řízení, provedeného dokazování, tak jak je tomu v posuzované věci, takovou možnost naznačuje. Připustit postup opačný by podle názoru Ústavního soudu s ohledem na to, že absolutní neplatnost podle § 39 nastává ze zákona a je možno ji na rozdíl od neplatnosti relativní uplatnit kdykoliv, bylo v rozporu s principem právní jistoty.*” Z výše uvedeného je zřejmé, že **k porušení principu právní jistoty nedochází pouze v případě, že se soud otázkou absolutní neplatnosti právního úkonu nezabývá vůbec, ale i v případě, že se jí zabývá, ale dospěje k nesprávnému právnímu závěru, jako v projednávaném případě.**

[31] Případná správnost právních závěrů soudu (zejména závěrů o určitosti smluvních ujednání o poplatku a jejich nepřezkoumatelnosti soudem proto, že jde o cenové ujednání) by umožňovala,

aby si banka ve smlouvě o úvěru (či v jejich přílohách) stanovila v podstatě jakýkoliv zjevně absurdní a nezákonný poplatek, např. **poplatek ve výši 1000,- Kč měsíčně za „otevření bankovní pobočky“**, a soud by se takovým ujednáním nemohl zabývat s odůvodněním, že jde o cenové ujednání, a pokud by se jím zabýval, dospěl by k závěru, že jde o poplatek určitý a srozumitelný, neboť bylo prokázáno, že pobočka skutečně otevřena byla. Taková situace je však ve zřejmém rozporu se smyslem a účelem práva na ochranu spotřebitele.

- [32] Stěžovatel je přesvědčen a tvrdil, že poplatek nemá žádné protiplnění banky ani opodstatnění, kromě jednostranného příjmu banky na úkor spotřebitelů. Tedy že je „*poplatkem za nic*“, jehož placení po dlouhou řadu let akceptovali všichni (nejen) čeští spotřebitelé jako nutné zlo, bez něhož nebylo možné získat úvěr či hypotéku a jehož měsíční výše byla natolik nízká, že nestálo za to s tím cokoliv dělat. Teprve poté, co se němečtí spotřebitelé proti této nekalé praxi ozvali a dosáhli rozhodnutí německého Spolkového soudního dvora (rozsudek ze dne 7. 6. 2011 – XI ZR 388/10), ozvali se i čeští spotřebitelé a požadovali, aby jim české soudy poskytly stejnou míru ochrany, jaké se dostalo spotřebitelům německým a později i slovenským. Teprve v důsledku této spotřebitelské iniciativy začaly banky zpětně vysvětlovat, za co je vlastně tento poplatek placen, jaké služby údajně poskytují apod. (blíže bod 46 a násl.).
- [33] Dle názoru stěžovatele je **otázkou ústavního rozměru neposkytnutí ochrany spotřebiteli, který se jí stanoveným postupem domáhal. Stejně závažnosti je otázka, zda je možné vnutit spotřebiteli neurčité smluvní ujednání a jeho splnění následně vynucovat s odkazem na zásadu *pacta sunt servanda***. V konkrétní rovině se pak jedná o posouzení, zda je banka oprávněna zatížit spotřebitele **dlouhodobou poplatkovou povinností, aniž je přímo ze smlouvy jednoznačně zjištělné, za co je poplatek vybírán. Tedy zda je ústavně konformní požadovat po spotřebiteli „poplatek za nic“ jen proto, že při uzavírání smlouvy podepsal odkaz na přílohu smlouvy - Sazebník, v němž je takový poplatek mezi desítkami dalších poplatků uveden a který může banka v průběhu trvání smlouvy jednostranně měnit.**
- [34] Mezi stranami sporu nebylo sporné, že smlouva o úvěru se všemi jejími přílohami je spotřebitelskou smlouvou adhezní, neboť její uzavření nebylo výsledkem individuálního kontraktačního jednání mezi stěžovatelem a bankou, ale stěžovatel podepsal bankou předem připravenou, vzorovou smlouvu, v níž neměl možnost provádět jakékoliv změny. K tomuto závěru dospěl i soud v napadeném rozhodnutí.
- [35] Ochrana spotřebitele ve všech zemích Evropské unie je primárně zakotvena v článku **38 Listiny základních práv Evropské unie** „*V politikách Unie je zajištěna vysoká úroveň ochrany spotřebitele.*“ a v **čl. 169 Smlouvy o fungování Evropské unie** „*K podpoře zájmů spotřebitelů a k zajištění vysoké úrovně ochrany spotřebitele přispívá Unie k ochraně zdraví, bezpečnosti a hospodářských zájmů spotřebitelů, jakož i k podpoře jejich práva na informace, vzdělávání a práva sdružovat se k ochraně svých zájmů.*“ Na posouzení smlouvy o úvěru a jejích jednotlivých ustanovení se použije **Směrnice Rady č. 93/13/EHS ze dne 5. dubna 1993 o nepřiměřených podmínkách ve spotřebitelských smlouvách** (dále jen „*Směrnice č. 93/13/EHS*“).
- [36] Ochrana českého spotřebitele je obsažena zejména v příslušných ustanoveních ObčZ, která tuto Směrnicí provádějí. Konkrétně § 55 a § 56 ObčZ. Ustanovení § 55 odst. 1 ObčZ stanoví:

„Smluvní ujednání spotřebitelských smluv se nemohou odchýlit od zákona v neprospěch spotřebitele. Spotřebitel se zejména nemůže vzdát práv, které mu zákon poskytuje, nebo jinak zhoršit své smluvní postavení.“ Dle odst. 2 uvedeného paragrafu pak platí: *„Ujednání ve spotřebitelských smlouvách podle § 56 jsou neplatná.“* a dle odst. 3 uvedeného paragrafu konečně: *„V pochybnostech o významu spotřebitelských smluv platí výklad pro spotřebitele příznivější.“* Dle § 56 odst. 1 ObčZ pak platí: *„Spotřebitelské smlouvy nesmějí obsahovat ujednání, která v rozporu s požadavkem dobré víry znamenají k újmě spotřebitele značnou nerovnováhu v právech a povinnostech stran.“*

[37] Není cílem této ústavní stížnosti podrobně popisovat judikaturu obecných českých soudů, případně judikaturu Evropského soudního dvora (potažmo Soudního dvora Evropské unie) ve věci ochrany práv spotřebitelů. Stěžovatel má za to, že naprosto výstižně věc shrnul Nejvyšší soud ČR ve svém rozsudku sp. zn. 33 Cdo 1201/2012 ze dne 20. 6. 2013 následovně: *„Nezbytnost ochrany spotřebitele je dána jeho nerovným postavením ve vztahu spotřebitel – dodavatel (obchodník profesionál), vyplývajícím z nerovnováhy vyjednávací síly (shora zmíněné jednání charakterizované sloganem „přijmi nebo nech být“), nerovnoměrnosti znalostí (u profesionála větší zkušenost s prodejem nabízeného výrobku, produktu či služeb, doprovázená zpravidla i lepší znalostí práva) a z ekonomické neúměrnosti zdrojů (ve věcech spotřebitelského úvěru je to spotřebitel, jenž pro nedostatek finančních prostředků žádá o úvěr u věřitele, který má úvěrování v předmětu podnikání). Systém ochrany zavedený Směrnicí 93/13 vychází z myšlenky, že se spotřebitel nachází v nerovném postavení vůči prodávajícímu nebo poskytovateli z hlediska jak vyjednávací síly, tak úrovně informovanosti, což ho vede k tomu, že přistoupí k podmínkám předem vyhotoveným prodávajícím nebo poskytovatelem, aniž může ovlivnit jejich obsah (ESD, C-240/98 až C-244/98, ve věci *Océano Grupo Editorial a Salvat Editores*, Recueil, bod 25, a ESD, C-168/05, *Mostaza Claro*, bod 25). Vzhledem k takovému nerovnému postavení čl. 6 odst. 1 Směrnice stanoví, že nepřiměřené podmínky [zneužívající klauzule] „nejsou pro spotřebitele závazné“. Jak vyplývá z judikatury, jedná se o kogentní ustanovení, které směřuje k nahrazení formální rovnováhy, kterou smlouva nastoluje mezi právy a povinnostmi smluvních stran, rovnováhou skutečnou, která umožňuje obnovit rovnost mezi těmito smluvními stranami (výše uvedený rozsudek *Mostaza Claro*, bod 36, a rozsudek ve věci *C-243/08, Pannon GSM*, bod 25). K tomu, aby mohla být zajištěna Směrnicí 93/13 zamýšlená ochrana, může být nerovné postavení existující mezi spotřebitelem a prodávajícím nebo poskytovatelem narovnáno pouze pozitivním zásahem, který je vnějším ve vztahu k samotným smluvním stranám (výše uvedené rozsudky *Océano Grupo Editorial a Salvat Editores*, bod 27, a *Mostaza Claro*, bod 26, jakož i rozsudek ve věci *C-40/08, Asturcom Telecomunicaciones*, bod 31).“*

[38] Z uvedeného je zřejmé, že pro spotřebitelské smlouvy (tedy i pro smlouvu o úvěru) je charakteristická vyšší míra ochrany jedné smluvní strany – spotřebitele – ve srovnání se smlouvami uzavřenými mezi dvěma podnikateli nebo dvěma nepodnikateli. Důvodem pro právní zakotvení této ochrany je empirická zkušenost s tím, že pokud tento typ smluv není regulován, dodavatel jakožto silnější strana má tendenci vnutit spotřebiteli jako straně slabší podmínky, které jsou pro spotřebitele zjevně nevýhodné, a tím potlačit, případně až eliminovat spotřebitelovu vůli. Spotřebitel v takové situaci nemá možnost nevýhodné podmínky odmítnout nebo změnit, pokud chce konkrétní služby využít (např. pokud si stěžovatel chtěl pořídit vlastní bydlení, přičemž neměl dostatek vlastních prostředků, musel přistoupit na úvěrové podmínky

banky). Veřejnoprávní regulace ochrany spotřebitele by nebyla nutná za předpokladu, že by existovalo dokonale konkurenční tržní prostředí a jednotliví soutěžitelé by si nemohli díky konkurenčnímu boji dovolit nabízet produkty za podmínek nevýhodných pro spotřebitele. Takové prostředí je však fikcí. Mezi spotřebiteli a soutěžiteli vzniká významná informační asymetrie, která umožňuje vnutit spotřebiteli nevýhodný produkt či smluvní ustanovení.

- [39] **Sama ochrana spotřebitele se nepohybuje jen na úrovni podústavního práva, nýbrž má dopad i do ústavní roviny. Konkrétně lze ochranu spotřebitele podřadit pod ústavní princip rovnosti, a to v jeho materiálním či faktickém pojetí (čl. 1 Listiny základních práv a svobod). „Princip autonomie vůle a princip rovnosti je doplňován a korigován principem ekvity či spravedlnosti“ (nález Ústavního soudu sp. zn. I ÚS 3512/11). Tento princip by měl nutit obecné soudy modifikovat zažitý náhled absolutizující zásadu autonomie vůle smluvních stran. Soud však princip ochrany spotřebitele naprosto pominul, čímž neoprávněně zasáhl do ústavně garantovaných práv stěžovatele.**
- [40] Přestože Ústavnímu soudu obecně nepřísluší přehodnocovat právní závěry obecných soudů v rovině podústavního práva, předkládá stěžovatel své ústavněprávní argumenty v uspořádání, které odpovídá tomu, jak byl strukturován spor účastníků řízení před soudem. Činí tak jednak z důvodu přehlednosti a současně proto, aby na konkrétních argumentech soudu (které jsou z pochopitelných důvodů vedeny právě v rovině podústavního práva) ukázal, že soud v napadeném rozsudku zcela pustil ze zřetele ústavněprávní základ soukromého práva i ochrany spotřebitele.

VI.

Neurčitost a nesrozumitelnost ujednání o poplatku

- [41] Ustanovení § 37 odst. 1 ObčZ zní: „Právní úkon musí být učiněn svobodně a vážně, určitě a srozumitelně; jinak je neplatný.“
- [42] Smlouva o úvěru, Všeobecné obchodní podmínky banky a Sazebník bankovních poplatku (dále také jen „VOP“ a „sazebník“) obsahovaly tato konkrétní ujednání, na jejichž základě strhávala banka stěžovateli předmětný poplatek:
- čl. 4 odst. 4 smlouvy o úvěru: „Dále se klienti zavazují hradit Bance po celou dobu platnosti Smlouvy o úvěru vyúčtované poplatky, tj. ceny poskytnutých služeb a provedených úkonů a náhrady výloh v rozsahu a výši stanovené v Sazebníku platného v den provedení zpoplatňovaného úkonu“.
 - ust. 7.1 Všeobecných obchodních podmínek: „Za služby poskytované Bankou platí Klient Ceny podle Sazebníku platného v den provedení zpoplatňovaného úkonu nebo dohodnuté v příslušné smlouvě.“
 - ust. 7.2 Všeobecných obchodních podmínek: „Kromě výše uvedeného Klient uhradí Bance další náklady a výdaje, které jí odůvodněně vzniknou v souvislosti s Bankovním obchodem s Klientem zejména v souvislosti s přípravou, vyhotovením a odesláním jakýchkoliv dokumentů, listin a dalších písemností týkajících se přípravy a uzavření Bankovního obchodu, jeho změny apod.“

- **Sazebník bankovních poplatků** označoval předmětný poplatek jako poplatek za „správu a vedení úvěrového obchodu“ a uváděl, že činí 150,- Kč měsíčně.

- [43] Ujednání o poplatku je dvoustranným právním úkonem. Pokud § 37 ObčZ stanoví pod sankcí absolutní neplatnosti požadavek určitosti a srozumitelnost právního úkonu, týká se určitosti a srozumitelnosti sjednaných práv a povinností obou smluvních stran. Zatímco závazek stěžovatele platit 150,- Kč měsíčně je určitý a srozumitelný, závazek banky poskytovat za něj služby již určitý není. **Ze smlouvy ani jejích příloh nelze ani jejím výkladem zjistit, jaké konkrétní služby a úkony banka stěžovateli poskytla či měla poskytnout.** Tato neurčitost právního úkonu způsobuje jeho neplatnost ve smyslu § 37 odst. 1 ObčZ. Na základě neplatného ujednání pak banka v žádném případě nebyla oprávněna poplatek inkasovat, protože takto nabyté plnění má povahu bezdůvodného obohacení (§ 451 odst. 1 a 2 ObčZ).
- [44] Stěžovatel rovněž poukazuje na skutečnost, že smlouva o úvěru obsahovala pouze výši sjednaného úroku, nikoliv však předmětný poplatek. Ten byl uveden až v příloze smlouvy – v Sazebníku, který stěžovatel neznal a který se v průběhu trvání smluvního vztahu opakovaně měnil.
- [45] Stěžovatel tvrdil, že mu banka **nikdy (až do roku 2013) nesdělila, za jaké služby je předmětný poplatek inkasován.** Stěžovatel nikdy nesouhlasil s tím, aby jej banka zatěžovala inkasováním poplatku bez ohledu na to, zda mu bude či nebude poskytnuta konkrétní služba či byl v jeho prospěch proveden jakýkoliv úkon, jak uváděla smlouva. Stěžovateli nebylo při uzavření smlouvy bankou sděleno, že poplatek je paušálním plněním, které bude k jeho tíži inkasováno bez ohledu na cokoli. Až v okamžiku, kdy se stěžovatel obrátil na banku s dotazem, za co předmětný poplatek platí (několik let po uzavření smlouvy), dostalo se mu poprvé obsáhlého vysvětlení v tom směru, že za inkasovaný poplatek banka poskytuje celou řadu plnění.
- [46] Banka až ex post specifikovala údajná plnění tak, že se dílem jedná o plnění, která může stěžovatel využívat, ale nutně je nemusí využít (např. konzultace s bankéřem, návštěva pobočky banky, kopírování dokumentů ze spisu, apod.), dílem se jedná o podíl na nákladech banky, které musí banka v souvislosti s poskytnutím úvěru nést (např. úklid pobočky, vývoj IT systému internetového bankovníctví, apod.), dílem se jedná o plnění, která banka stěžovateli reálně poskytuje (zasílání potvrzení o výši nesplaceného dluhu stěžovatele z titulu smlouvy o úvěru). Banka dále argumentovala tím, že jednou ze služeb, které oproti platbě poplatku stěžovateli poskytuje, je zřízení, správa a vedení úvěrového účtu a možnost náhledu na tento účet prostřednictvím systému elektronického bankovníctví. Stěžovatel však nikdy nesouhlasil s tím, že by bylo možné správu a vedení úvěrového účtu považovat za službu banky. Vzhledem k tomu, že si stěžovatel sám spravuje své povinnosti ze smlouvy o úvěru, je nepochybné, že úvěrový účet slouží k evidenci splátek úvěru pouze bance, což však může banka provádět interně (některé banky tak ostatně běžně činí a svým klientům zvláštní úvěrové účty nezřizují). Vedení a správu úvěrového účtu proto dle stěžovatele nelze považovat za službu, kterou by banka stěžovateli poskytovala.

- [47] Stěžovatel zjistil a v předmětném soudním řízení tvrdil, že mu banka uvedené služby neposkytla a neprovedla ani zmíněné úkony. Co se týkalo dalších úkonů bankou údajně poplatkem zpoplatněných, stěžovatel kontrolou sazebníku zjistil, že část těchto zpoplatněných služeb byla zpoplatněna poplatky jinými (tedy tato služba by byla zpoplatněna nejméně dvakrát), případně tato služba byla v sazebníku uvedena jako služba poskytnutá bezplatně (v sazebníku bylo výslovně uvedeno „Zdarma“). Co se pak týče argumentu banky, že poplatek mimo jiné satureoval její náklady na provoz (například úklid poboček), textace ujednání o poplatku obsaženého ve smlouvě o úvěru jej vyvrací. Stěžovatel se k ničemu takovému smluvně nezavázal a nevidí žádný důvod, proč by měl takové náklady nést.
- [48] V průběhu soudního řízení banka ve svém písemném vyjádření sice uvedla seznam služeb, které údajně stěžovateli poskytovala, ale k prokázání svých tvrzení nenavrhla žádný důkaz. Soud ji řádně nepoučil o povinnosti označit důkazy k prokázání tvrzených skutečností dle § 118a odst. 3 o.s.ř. a bez předložených důkazů rozhodl.
- [49] Banka jako smluvní strana, která připravila smlouvu o úvěru a k jejíž tíži by měla být předmětná smluvní ujednání dle § 55 odst. 3 ObčZ vykládána, tedy neprokázala, za co stěžovatel poplatek platil. Nakonec začala tvrdit, že to není třeba prokazovat, neboť jde o paušální platbu, u níž není třeba ve smlouvě uvádět, za co je placena. S tímto názorem se ztotožnil i soud. To je však v rozporu s písemně vyjádřeným obsahem smlouvy, která definuje poplatek jako „**cenu poskytnutých služeb a provedených úkonů**“.
- [50] Nejvyšší soud v rozhodnutí ze dne 25. 4. 2012, sp. zn. 33 Cdo 2782/2010 uvedl: „*Určitost písemného projevu vůle je objektivní kategorií a takový projev vůle by neměl vzbuzovat důvodně pochybnost o jeho obsahu ani u třetích osob. Jazykové vyjádření právního úkonu zachycené ve smlouvě musí být vykládáno nejprve prostředky gramatickými (z hlediska možného významu použitých pojmů), logickými (z hlediska vzájemné návaznosti použitých pojmů) či systematickými (z hlediska řazení pojmů ve struktuře celého právního úkonu). Kromě toho soud posoudí na základě provedeného dokazování, jaká byla skutečná vůle stran v okamžiku uzavírání smlouvy, přičemž podmínkou pro přihlídnutí k vůli účastníků je to, aby nebyla v rozporu s tím, co plyne z jazykového vyjádření úkonu. Interpretace obsahu právního úkonu soudem podle § 35 odst. 2 obč. zák. nemůže nahrazovat či měnit již učiněné projevy vůle; pakliže je obsah právního úkonu zaznamenán písemně, určitost projevu vůle je dána obsahem listiny, na níž je zaznamenán; nestačí, že účastníkům smlouvy je jasné, co je předmětem smlouvy a jaká jsou jejich práva a povinnosti, není-li to poznatelné z textu listiny.*“
- [51] **Z textu smlouvy o úvěru není možné výkladem zjistit, jaké služby se zavázala banka stěžovateli poskytovat a jaké úkony se zavázala provádět.** Pokud není poplatek ve skutečnosti paušálním poplatkem „za nic“, jak tvrdí stěžovatel a popírá banka, pak musí smlouva alespoň demonstrativně obsahovat výčet služeb a úkonů, za něž je poplatek bankou inkasován. Takový výčet však ve smlouvě o úvěru chybí.
- [52] Pochyby stěžovatele o určitosti, resp. srozumitelnosti dotčeného ujednání smlouvy o úvěru ještě vzrůstají s tím, že jiné banky vykládají smluvní ujednání o povinnosti spotřebitelů (jako svých smluvních partnerů) platit poplatek odlišně než banka v tomto soudním řízení. Stejně odlišné

závěry zaujímají české soudy i finanční arbitr, který má dle zákona č. 229/2002 Sb., o finančním arbitrovi, pravomoc rozhodovat spory mezi bankami a jejich klienty.

- [53] Celou situaci trefně shrnul Obvodní soud pro Prahu 5 v rozsudku ve věci sp. zn. 25 C 261/2012 ze dne 18. 4. 2013, v němž uvedl následující: „*Tuto položku banka žalobci nijak nevysvětlila (s výjimkou její výše a splatnosti), přičemž pojem „vedení a správa úvěru“ nelze považovat za natolik jednoznačný, aby nevyžadoval své vysvětlení. Ostatně již sama skutečnost, že zmíněný poplatek vyžaduje sáhodlouhá pojednání obou stran, která se v jeho chápání zásadně liší, a také skutečnost, že další dvě významné banky poskytující hypoteční úvěry obdobný poplatek popisují jinak, svědčí o tom, že nejde o ustálený a všemi (rozuměj spotřebiteli) shodně chápaný pojem.*“ Obvodní soud pro Prahu 5 v rozsudku ve věci sp. zn. 8 C 115/2013 ze dne 15. 10. 2013 uvedl, že „*Z úvěrové smlouvy není jasné, za co si žalovaný poplatek účtuje, což činí ustanovení smlouvy neurčitým, a tak i nepřiměřeným.*“
- [54] Pokud se neshodnou na výkladu smluvních ujednání o poplatku soudu, finanční arbitr ani banky, není logicky možné dospět k závěru, že takové ujednání je určité a srozumitelné pro stěžovatele, který smlouvu o úvěru uzavřel. Z uvedeného důvodu je třeba dospět k závěru, že dotčené ujednání je neurčité resp. nesrozumitelné, tedy absolutně neplatné dle § 37 odst. 1 ObčZ, protože plnění z titulu tohoto ujednání bankou nabyté má povahu bezdůvodného obohacení.
- [55] Vzhledem k rozhodnutí Nejvyššího soudu citovanému v bodě 50, s nímž se stěžovatel ztotožňuje („*nestačí, že účastníkům smlouvy je jasné, co je předmětem smlouvy a jaká jsou jejich práva a povinnosti, není-li to poznatelné z textu listiny*“), není rozhodné, jaké služby byly stěžovateli poskytovány, není-li to současně jasné z textu listiny. V projednávaném případě nelze z textu smlouvy uvedené skutečnosti zjistit. **Smluvní ujednání uvedená ve smlouvě o úvěru, na jejichž základě stěžovatel platil bance předmětný poplatek, jsou tak neplatná.**
- [56] Platnost smluvních ujednání o poplatku odůvodnil soud dalšími právními závěry, které považuje stěžovatel za natolik nesprávné, že se k nim vyjadřuje:
- a) **Ujednání smlouvy o úvěru je určité a srozumitelné, neboť se uplatní zásada pacta sunt servanda.**

Stěžovatel se domnívá, že zásada *pacta sunt servanda* nemá žádný vztah k výkladu určitosti a srozumitelnosti konkrétního smluvního ujednání dle § 37 odst. 1 ObčZ. Tuto obecnou právní zásadu (vyvěrající z čl. 1 odst. 1 Ústavy) lze totiž **uplatnit pouze a výhradně na platná smluvní ujednání**. Nelze se dovolávat toho, že neplatné smluvní ujednání musí být dodrženo, neboť se na něm strany dohodly, neboť by to *a priori* vylučovalo jakýkoliv přezkum platnosti smluv (k tomu např. viz usnesení Ústavního soudu ze dne 3. 1. 2007 vydané ve věci sp. zn. III. ÚS 729/06). Nad to ani jedno ze soudních rozhodnutí, na něž odkazuje odůvodnění napadeného rozsudku, neřeší situaci, kdy by nárok uplatňoval spotřebitel proti podnikateli na základě spotřebitelské smlouvy.

- b) **Ujednání smlouvy o úvěru je určité a srozumitelné, neboť poplatky spojené se spotřebitelským úvěrem byly a jsou běžnou praxí v bankovním světě, přičemž s těmito poplatky počítá i zákon č. 145/2010 Sb., o spotřebitelském úvěru.**

Stěžovatel se domnívá, že ani závěry soudu o obvyklém placení poplatků nemají žádný vztah k určitosti a srozumitelnosti smluvní úpravy, na jejímž základě jsou poplatky placeny. Navíc smlouva o úvěru byla uzavřena před nabytím účinnosti zákona č. 145/2010 Sb. Zejména však úvěr, který stěžovatel na základě smlouvy o úvěru čerpal, nemá povahu spotřebitelského úvěru ve smyslu daného zákona. Zákon č. 145/2010 Sb. se na posuzovanou smlouvu o úvěru neaplikuje (viz § 2 písm. a) daného právního předpisu), v konkrétní smlouvě ostatně ani RPSN vůbec nebylo sjednáno, argumentace soudu je mylná a na posuzovaný případ vůbec nedopadá.

- c) **Ujednání o poplatku je určité a srozumitelné, neboť správa a vedení úvěru je finanční činností aprobovanou v rámci české legislativy (např. § 54 odst. 2 zákona č. 235/2004 Sb., o dani z přidané hodnoty).**

Ze zmínky o „*operacích souvisejících se správou úvěru*“ v daňových předpisech ovšem není dle stěžovatele možné usuzovat na určitost, srozumitelnost či platnost ujednání o poplatku za správu úvěru v konkrétní smlouvě o úvěru. Z § 54 zákona o dani z přidané hodnoty je možné činit pouze závěry ohledně osvobození správy úvěru a služeb souvisejících se správou úvěru od daně z přidané hodnoty, a nikoliv o dovolených způsobech odměňování za poskytování takových služeb.

Navíc, ze skutečnosti, že je určitý pojem či institut obsažen v daňových předpisech, nelze bez dalšího vyvozovat, že je užití takového pojmu či institutu aprobováno ve všech právních odvětvích a za všech možných okolností. Tento závěr stěžovatele podporuje také rozhodnutí německého Spolkového soudního dvora v rozsudku XI ZR 388/10 ze dne 7. června 2011, dle kterého z uvedení poplatku v cenových nebo účetních předpisech není možné usuzovat na aprobaci takového poplatku zákonodárcem.

- d) **Ujednání smlouvy o úvěru je určité a srozumitelné, neboť smluvní strany na základě předmětného ustanovení několik let plnily.**

Ani několikaleté plnění absolutně neplatného smluvního ujednání nečiní z neplatného právního úkonu úkon platný. Nadto to byl právě spotřebitel, který po několik let platil poplatek, ale banka služby za něj neposkytovala, popř. jen částečně. Právě v důsledku neurčitosti tohoto smluvního ujednání ani nelze zjistit, jaké služby měla poskytovat, ani zda je vůbec poskytovala.

Stěžovatel tvrdí, že ani skutečnost, že desetitisíce spotřebitelů platí předmětný poplatek po dlouhou dobu, nemění nic na závěrech obsažených v této ústavní stížnosti a z neplatného smluvního ujednání nečiní ujednání platné. Ani dříve běžná praxe spotřebitelských smluv obsahujících lichvářské úroky nebo rozhodčí doložku ve prospěch arbitrážních center nezabránila soudům vyslovit jejich neplatnost, i když nebyla mnoha spotřebiteli vůbec rozporována. V takových případech je plnění na základě neplatných ujednání způsobeno

nedostatečnou informovaností spotřebitele o jeho právech. Této neznalosti ale všeobecně nemůže být využíváno ve spotřebitelských smlouvách v rozporu se zásadami poctivosti a dobré víry v neprospěch slabší strany.

Soud ani nezohlednil, že při uzavření dotčené smlouvy musel spotřebitel zmocnit banku k inkasu veškerých pohledávek ze svého bankovního účtu, a to pro celou dobu trvání závazkového vztahu smlouvou založeného. Pokud by tak stěžovatel neučinil, zanikla by platnost a účinnost smlouvy o úvěru. Stěžovatel v průběhu trvání vztahu založeného smlouvou o úvěru nečinil žádné úkony směřující k úhradě jakýchkoliv dluhů vůči bance, úkony činila pouze a jen banka, když své (byť domnělé) pohledávky inkasovala přímo z bankovního účtu stěžovatele. Pokud by v průběhu trvání smluvního vztahu odvolal svolení k inkasu poplatku, případně by jakkoliv znemožnil bance inkasovat jakoukoliv pohledávku, hrozil by mu vznik povinnosti k zaplacení smluvní pokuty, okamžité zesplatnění poskytnutého úvěru a v konečném důsledku i ztráta „střechy nad hlavou“.

Stěžovatel podotýká, že jednání smluvní strany po uzavření smlouvy (v tomto případě navíc jednání stěžovateli bankou vnucené) není v žádném případě způsobilé legalizovat neplatné smluvní ujednání. Pokud by tomu tak bylo, v důsledku by právní úprava institutu bezdůvodného obohacení postrádala smysl.

- e) **Závěr o určitosti a srozumitelnosti dotčeného ujednání podporuje i obecně známá skutečnost, že byly vydány stovky či tisíce rozhodnutí, kdy české soudy uznaly poplatky jako platně ujednanou část úvěrové smlouvy.**

Uvedený argument soudu poukazuje na to, že soud nepovažoval za nutné se vypořádávat hlouběji s namítanou neurčitostí a nesrozumitelností dotčeného ujednání obsaženého ve smlouvě o úvěru, když tak nečinily jiné soudy. Stěžovateli není známo nic o stovkách až tisících rozhodnutí, která by „uznala poplatky jako platně ujednanou část úvěrové smlouvy“. Takový důkaz nebyl v soudním řízení proveden, ani se nejedná o notoriety (§ 121 o.s.ř.). Avšak i pokud by byl uvedený závěr pravdivý, nečiní tato skutečnost z absolutně neplatného právního úkonu učiněného mezi konkrétním stěžovatelem a konkrétní bankou úkon platný. Naopak, bez ohledu na cokoliv je soud povinen individuálně přezkoumat každé smluvní ujednání, které je mu některou ze stran předloženo k posouzení bez ohledu na rozhodnutí jiných soudů v jiné věci.

[57] Soud při výkladu smlouvy o úvěru nezkoumal vůli konkrétních smluvních stran, pominul proces uzavírání smlouvy mezi stěžovatelem (na straně spotřebitele) a bankou (na straně dodavatele). Uvedený přístup soudu zapříčinil, že se soud vůbec nevypořádal s důkazními návrhy stěžovatele.

[58] **Stěžovatel je přesvědčen, že na straně soudu došlo i k porušení procesních předpisů.** Soud totiž část důkazů navržených stěžovatelem neprovedl, aniž by o tom jakkoliv rozhodl či v napadeném rozsudku zhodnotil, proč takto postupoval. Mezi tyto důkazy patří např. následující: Vyjádření Komerční banky, a.s. k žalobě Občanského sdružení spotřebitelů TEST vedené pod sp. zn. 65 C 228/2012 u Obvodního soudu pro Prahu 1, náleží Finančního arbitra proti Komerční bance, a.s. ze dne 29. 4. 2013, námítky instituce proti nálezu finančního arbitra

ze dne 14. 5. 2013 ve věci Ing. Milan Hejkrlík proti Komerční bance, a.s., dopis Raiffeisenbank a.s. klientce ze dne 12. 1. 2013, dopis České spořitelny, a.s. klientovi z prosince 2012, dopis Sberbank CZ, a.s. klientovi z dubna 2013, odpověď LBBW Bank CZ a.s. na výzvu k vydání bezdůvodného obohacení ze dne 20. 6. 2013, odpověď Equa bank a.s. na výzvu k vydání bezdůvodného obohacení ze dne 12. 8. 2013, vyjádření České spořitelny, a.s. ze dne 12. 8. 2013 k žalobě vedené pod sp. zn. 7 C 273/2013 u Obvodního soudu pro Prahu 4, rozsudek Krajského soudu v Prešově ze dne 21. 11. 2012 sp. zn. 18 Co 109/2011, oznámení Hypoteční banky č. 4/2013 o výši úrokových sazeb, úrokový lístek mBank č. 7/2013, vyjádření České spořitelny, a.s. k žalobě ze dne 26. 4. 2013 v řízení vedeném u Obvodního soudu pro Prahu 4 pod sp. zn. 9 C 126/2013, vyjádření Komerční banky, a.s. v řízení vedeném pod sp. zn. EPR 9872/2013, smlouva o úvěru uzavřená mezi Českou spořitelnou, a.s. a paní Lucií Krasničanovou dne 23. 11. 2009, sporný poplatek? Rozhodne hlas klientů, slibuje šéf ČS“, aktuálně.cz (15. 1. 2013), <http://aktualne.centrum.cz/finance/penize/clanek.phtml?id=767880>, sazebník poplatků Sberbank CZ, a.s. (Volksbank CZ, a.s.) pro občany účinný od 20. 2. 2012.

- [59] Část důkazů navržených stěžovatelem soud sice provedl, avšak v napadeném rozsudku se o nich vůbec nezmínil, resp. k nim nepřihlédl, aniž by se k tomu jakkoliv vyjádřil. Jednalo se např. o následující důkazy: VOP a sazebníky banky, jakož i tabulka, v níž jsou podrobně rozebrány služby, které měly být bankou za zaplacený poplatek stěžovateli poskytnuty.
- [60] Stěžovatel je přesvědčen, že na popsany stav přílehavě dopadá následující závěr vyjádřený v nález Ústavního soudu ze dne 20. 10. 2005 ve věci sp. zn. III. ÚS 139/05: „*Tzv. opomenuté důkazy, tj. důkazy, o nichž v řízení nebylo soudem rozhodnuto, případně důkazy, jimiž se soud při postupu podle § 132 o. s. ř. (podle zásad volného hodnocení důkazů) nezabýval, téměř vždy založí nejen nepřezkoumatelnost vydaného rozhodnutí, ale současně též jeho protiústavnost. Zákonem předepsanému postupu v úsilí o právo (zásadám spravedlivého procesu) vyplývajícím z Listiny (čl. 36 odst. 1) nutno rozumět tak, že ve spojení s obecným předpisem (o. s. ř.) v řízení, pak před soudem musí být dána jeho účastníkovi možnost vyjádřit se nejen k provedeným důkazům (čl. 38 odst. 2 Listiny) a k věci samé, ale také označit (navrhnout) důkazy, jejichž provedení pro zjištění (prokázání) svých tvrzení pokládá za potřebné; tomuto procesnímu právu účastníka odpovídá povinnost soudu nejen o vznesených návrzích (včetně návrhů důkazních) rozhodnout, ale také - pokud jim nevyhoví - ve svém rozhodnutí vyložit proč, z jakých důvodů (zpravidla ve vztahu k hmotněprávním předpisům, které aplikoval a právním závěrům, k nimž na skutkovém základě věci dospěl) navržené důkazy neprovedl, resp. pro základ svých skutkových zjištění je nepřevzal (§ 153 odst. 1, § 157 odst. 2 o. s. ř.), jestliže tak obecný soud neučiní, zatíží své rozhodnutí nejen vadami spočívajícími v porušení obecných procesních předpisů, ale současně postupuje v rozporu se zásadami vyjádřenými v hlavě páté (především čl. 36 odst. 1, čl. 38 odst. 2) Listiny a v důsledku toho i v rozporu s čl. 95 odst. 1 Ústavy.*“
- [61] **Stěžovatel je s ohledem na právě uvedené toho názoru, že právní závěry obsažené v napadeném rozsudku, který odhlíží od předmětné smlouvy a nevypovídá se s navrženými důkazy, jsou svévolné a v extrémním rozporu s principy spravedlnosti, protože znamenají zásah do základního práva stěžovatele na spravedlivý proces vyjádřeného v čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod, čl. 6 Úmluvy a čl. 47 Listiny základních práv Evropské unie.** Stěžovatel v této souvislosti odkazuje na nález Ústavního soudu ze dne 22. 9. 2009 ve věci sp. zn. I. ÚS 49/08: „*Ústavní soud mnohokrát konstatoval, že*

z pohledu ústavněprávního je nutno stanovit podmínky, při jejichž splnění má nesprávná aplikace podústavního práva obecnými soudy za následek porušení základních práv či svobod stěžovatelů. Ústavní soud spatřuje tyto podmínky zejména v následujících okolnostech: Základní práva a svobody v oblasti podústavního práva působí jako regulativní ideje, pročež na ně obsahově navazují komplexy norem jednoduchého práva. Porušení některé z těchto norem, a to v důsledku svévole anebo v důsledku interpretace, jež je v extrémním rozporu s principy spravedlnosti (např. přepjatý formalismus), pak zakládá dotčení na základním právu a svobodě (např. nález sp. zn. III. ÚS 150/99, Sbírka nálezů a usnesení Ústavního soudu, svazek 17, nález č. 9). Pojem "svévole" vykládá Ústavní soud ve smyslu extrémního nesouladu právních závěrů s vykonanými skutkovými a právními zjištěními, dále ve smyslu nerespektování kogentní normy, interpretace, jež je v extrémním rozporu s principy spravedlnosti (příkladem čehož je přepjatý formalismus), interpretace ocitající se v extrémním nesouladu s obsahem jak právní praxí, tak i doktrínou obecně akceptovaných výkladových metod, jakož i interpretace a aplikace zákonných pojmů v jiném než zákonem stanoveném a právním myšlením konsensuálně akceptovaném významu, v tom rámci i odklonu od ustálené judikatury, aniž jsou dostatečně vyloženy důvody, na základě nichž soud výkladovou praxi dosud převažující a stabilizovanou odmítá, a konečně ve smyslu rozhodování bez bližších kritérií či alespoň zásad odvozených z právní normy (viz nálezy sp.zn. III. ÚS 138/2000, III. ÚS 303/04, III. ÚS 351/04, III. ÚS 501/04, III. ÚS 606/04, III. ÚS 151/06 a IV. ÚS 369/06).“ Shodně i další rozhodnutí Ústavního soudu, naposledy citované v bodě 19 nálezu II. ÚS 4167/12 ze dne 19. 11. 2013.

VII.

Odmítnutí ochrany spotřebitele s odkazem na autonomii vůle

- [62] Soud zamítl stěžovatelu žalobu z toho důvodu, že smlouva o úvěru je v části týkající se povinnosti stěžovatele k úhradě poplatku určitá a srozumitelná, a tudíž platná. Tvrdí, že stěžovatel uzavřel smlouvu o úvěru na základě svobodného a vážného projevu vůle, a jelikož je princip autonomie vůle vůdčím principem soukromého práva, není proč platnost daného ujednání zpochybňovat. Je čistě odpovědností stěžovatele, jakými závazky svou osobu zatíží. Zdůraznil zásadu autonomie vůle a zásadu *pacta sunt servanda*.
- [63] Princip autonomie vůle je v ústavněprávní rovině dovozován ze čl. 2 odst. 3 Listiny základních práv a svobod. Dle uvedeného ustanovení platí: „Každý může činit, co není zákonem zakázáno, a nikdo nesmí být nucen činit, co zákon neukládá“. Toto ustanovení má dle Ústavního soudu dvě roviny. V první se jedná o strukturální princip právního státu, podle něhož lze veřejnou moc vůči jednotlivci uplatňovat výhradně na základě zákona a v jeho mezích. V druhé rovině se pak jedná o přímo vynutitelné ústavně zaručené základní právo jednotlivce na to, aby „veřejná moc respektovala autonomní projevy osobnosti jednotlivce, včetně projevů volních, které mají odraz v konkrétním jednání, pokud takové jednání není zákonem výslovně zakázáno“ (viz zejména nálezy Ústavního soudu ve věci sp. zn. I. ÚS 167/04 ze dne 12. 5. 2004, ve věci sp. zn. I. ÚS 113/04 ze dne 4. 5. 2004, ve věci sp. zn. I. ÚS 43/04 ze dne 13. 4. 2004, ve věci sp. zn. I. ÚS 546/03 ze dne 28. 1. 2004 a ve věci sp. zn. II. ÚS 3/06 ze dne 6. 11. 2007). V nálezu ve věci sp. zn. IV. ÚS 1783/11 ze dne 23. 4. 2013 Ústavní soud uvedl: „Podmínkou fungování právního státu je respektování autonomní sféry jednotlivce, která také požívá ochrany ze strany státu tak, že na jedné straně stát zajišťuje ochranu proti zásahům ze strany třetích subjektů, a na straně

druhé sám vyvíjí pouze takovou aktivitu, kterou do této sféry nezasahuje, resp. zasahuje pouze v případech, které jsou odůvodněny určitým veřejným zájmem a kdy je takový zásah proporcionální s ohledem na cíle, jichž má být dosaženo.“ (viz také náleží Ústavního soudu ČR ze dne 28. 1. 2004 sp. zn. I. ÚS 546/03).

- [64] Dle judikatury Ústavního soudu však **„ochrana autonomie vůle nemůže být absolutní tam, kde existuje jiné základní právo jednotlivce nebo ústavní princip či jiný ústavně aprobovaný veřejný zájem, které jsou způsobilé autonomii vůle proporcionálně omezit.**“ (náleží Ústavního soudu ČR ze dne 6. 11. 2007 sp. zn. II. ÚS 3/06, obdobně také náleží Ústavního soudu ČR ze dne 1. 3. 2011 sp. zn. II. ÚS 2877/10, obdobně náleží Ústavního soudu ze dne 18. 7. 2013 sp. zn. IV. ÚS 457/10).
- [65] **„Princip autonomie vůle a princip rovnosti je doplňován a korigován principem ekvity či spravedlnosti“** (náleží Ústavního soudu sp. zn. I. ÚS 3512/11). Tímto principem je v případě spotřebitelských smluv princip ochrany spotřebitele, který je v těchto vztazích slabší stranou, neboť jak uvádí Nejvyšší soud ČR *„je zde veřejný zájem vyplývající z kogentního charakteru spotřebitelského práva, prosazující princip ochrany spotřebitele.“* (rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 20. 6. 2013 ve věci sp. zn. 33 Cdo 1201/2012). *„Je pak primárně úkolem obecných soudů najít praktickou konkordanci mezi oběma protikladně působícími principy tak, aby zůstalo zachováno maximum z obou, a tak, aby výsledek byl slučitelný s obecnou představou spravedlnosti.“* (náleží Ústavního soudu ČR ze dne 6. 11. 2007 sp. zn. II. ÚS 3/06).
- [66] Pokud jde o vůli spotřebitele, musí být dle Ústavního soudu upřednostněna jeho skutečná vůle před formálními projevy této vůle (viz náleží Ústavního soudu ze dne 10. 7. 2008 sp. zn. I. ÚS 436/05 a ze dne 23. 4. 2013 sp. zn. IV. ÚS 1783/11). Právní normy chránící spotřebitele nesměřují k nahrazení skutečné vůle, ale k tomu, aby mohlo dojít k realizaci vůle obou smluvních stran na bázi rovnosti. Pokud by v právním řádu ustanovení na ochranu spotřebitele nebyla obsažena, vedlo by to k situacím, kdy by sice tzv. spotřebitelské smlouvy představovaly formálně projev vůle obou smluvních stran, ale ve skutečnosti by šlo pouze o projev silnější strany vnucený straně slabší, která by neměla jinou možnost, než vnucené podmínky přijmout (např. v případě, že by chtěla uspokojit svou bytovou potřebu). **Ochrana skutečné vůle spotřebitele prostřednictvím právních norem na ochranu spotřebitele je proto v plném souladu s citovaným náleží Ústavního soudu sp. zn. IV. ÚS 1783/11 a I. ÚS 3512/11, neboť představuje zajištění ochrany autonomní sféry jednotlivce státem proti zásahům ze strany třetích subjektů.**
- [67] Soud shodně s bankou obhajuje platnost ujednání o poplatku kromě principu autonomie vůle rovněž zásadou *pacta sunt servanda*. Zásada *pacta sunt servanda* představuje promítnutí principu autonomie vůle, není však jejím ekvivalentem. To platí zejména v případech, kdy rovnost smluvních stran je toliko rovností formální, nicméně z hlediska materiálního je zde zjevná převaha jedné ze smluvních stran, která je (ať už z důvodu své ekonomické převahy nebo z důvodu objektivně existující informační asymetrie) schopna vnutit svou vůli druhé smluvní straně. Jan Hurdík a Petr Lavický k tomu uvádějí: *„Má-li být smluvní svoboda, jakožto nejvýznamnější projev zásady autonomie vůle v oblasti občanského práva hmotného, skutečnou svobodou, potom je nezbytně nutné, aby volná možnost rozhodování o vlastních záležitostech byla ve stejné míře garantována všem subjektům občanskoprávních vztahů. Svoboda a rovnost*

jsou tedy nerozlučně spjaté v tom smyslu, že rovnost podmiňuje svobodu; není-li všem zaručena stejná možnost prosazování vlastních zájmů, nejde ve skutečnosti o svobodu. Z tohoto konstatování má klíčový význam též mocenská struktura společnosti.“ (Jan Hurdík a Petr Lavický. Systém zásad soukromého práva. Masarykova univerzita, Brno: 2010, s. 82–83). K uvedenému je třeba dodat, že mocenskou strukturu společnosti nelze v dnešní době redukovat na působení veřejné moci (odvozené od státu), nýbrž je třeba zohlednit i působení subjektů moci soukromé (typicky velkých nadnárodních korporací, mezi něž banka patří).

- [68] Za uvedených okolností je nutné v každém jednotlivém případě podrobně zkoumat, zda je možné bez dalšího aprobovat smluvně zakotvenou povinnost stěžovatele hradit poplatek s odkazem na povinnost respektovat autonomii vůle, nebo zda se ve skutečnosti o autonomní vůli obou smluvních stran nejedná a smluvní ujednání zakládající poplatkovou povinnost stěžovatele má charakter zneužívající klauzule. Stejně tak je třeba v každém jednotlivém případě hodnotit také další možné důvody neplatnosti předmětného ujednání, neboť ani vůle stran nemůže založit práva a povinnosti, jestliže takový postup právní předpisy zakazují.
- [69] Standardní proces utváření smluvního konsensu byl v případě smlouvy o úvěru značně deformován, konsensus o obsahu smlouvy se neutvořil výměnou oferty a akceptace, nevedla se jednání o obsahu smlouvy. Autonomie vůle stěžovatele byla omezena pouze na rozhodování, zda smlouvu uzavře, či nikoli. Jelikož pak byla předmětem financování dle smlouvy o úvěru koupě vlastního bydlení, byla svoboda volby stěžovatele omezena ještě více. Rozhodnutí produkt nečerpat by totiž nutně vedlo k sociální exkluzi. Stěžovatel podotýká, že s ohledem na to, že bydlení představuje jednu ze základních potřeb spotřebitele, považuje Soudní dvůr Evropské unie ochranu spotřebitele v této oblasti za obzvláště důležitou (viz rozsudek Soudního dvora Evropské unie ze dne 30. května 2013 ve věci C-488/11, Dirk Frederik Asbeek Brusse a Katarina de Man Garabito proti Jahani BV, odst. 31 a 32).
- [70] Pokud snad stěžovatel měl nějakou možnost zasahovat do obsahu smlouvy o úvěru, bylo to maximálně u ujednání týkajících se délky splatnosti úvěru, výše úvěrových splátek či volby předmětu financování. Rozhodně však stěžovatel neměl žádný vliv na vedlejší ujednání smlouvy o úvěru (tedy např. na ujednání o poplatku). Neměl ani možnost vybrat si jinou banku, neboť v době uzavření smlouvy účtovaly všechny banky shodný poplatek.
- [71] Již v ustanovení § 266 odst. 4 ObchZ, které je určeno pro horizontální vztahy dvou materiálně rovných podnikatelů (profesionálů), je normativně založena odpovědnost strany za jednoznačnou interpretaci jí navrženého ujednání, které se stalo (resp. mezi podnikateli profesionály reálně mělo stát) posléze předmětem vyjednávání. **V případě spotřebitelských vztahů pak je toto pravidlo ještě posíleno tím, že musí být použit výklad, který je pro spotřebitele příznivější (§ 55 odst. 3 ObčZ), resp. nejpříznivější možný** (srov. čl. 5 věta druhá Směrnice č. 93/13/EHS, která zní: „*Při pochybnosti o významu některé podmínky má převahu výklad, který je pro spotřebitele nejpříznivější.*“ a rozsudek Nejvyššího soudu České republiky ze dne 5. 8. 2008 sp. zn. 28 Cdo 864/2008, který odkazuje na předmětné ustanovení směrnice v různých jazykových mutacích).
- [72] Lze tedy shrnout, že pokud jsou ve smlouvě o úvěru (zahrnující VOP a sazebník) ustanovení, jejichž výklad není jednoznačný, popř. je k němu třeba značného úsilí a složitých právních

konstrukcí, pak tento stav nemůže jít k tíži spotřebitele, ale k tíži banky. Je třeba trvat na tom, že povinností banky, jakožto autora adhezní smlouvy, je naformulovat smlouvu o úvěru zcela jednoznačně tak, aby bylo ze smlouvy zřejmé, jaké služby mu měla banka poskytovat a byla ochráněna právní jistota stěžovatele. Jestliže tak banka neučiní (respektive tak učiní jen vůči spotřebiteli, nikoliv vůči sobě), nemůže se následně dovolávat svého vlastního pochybení v neprospěch stěžovatele a soud nemůže tomuto postupu poskytnout právní ochranu. Nad to s tvrzením, že jde o léta zaběhnutou a všemi akceptovanou praxi.

- [73] Právě ustanovení § 55 odst. 3 ObčZ, které stanoví, že „v *pochybnostech o významu spotřebitelských smluv platí výklad pro spotřebitele příznivější*“, je jedním z vyjádření maximy vyjádřené např. v nálezu Ústavního soudu ČR ze dne 6. 11. 2007 sp. zn. II. ÚS 3/06, dle níž je nutné existenci autonomie vůle na straně spotřebitele vždy posoudit. Nutnost aplikace dané maximy byla zesílena i tím, že stěžovatel nemohl předmětné ujednání o poplatku jakkoliv změnit, a současně tím, že smlouva o úvěru jako celek se dotýkala uspokojování jeho potřeby k bydlení (netřeba podotýkat, že tyto okolnosti nejsou v napadeném rozsudku jakkoliv zohledněny, byť byly soudu známy). Stěžovatel přitom reálně nemohl za účelem financování koupě nemovitosti hypotečním úvěrem použít služeb jiného subjektu než banky podnikající dle zákona č. 21/1992 Sb., o bankách. V době uzavírání smlouvy o úvěru neměl stěžovatel možnost zvolit produkt hypotečního úvěru, který by poplatkem nebyl zatížen, takový produkt totiž na trhu nenabízela žádná banka.
- [74] Soud pak v napadeném rozsudku zásadu obsaženou v § 55 odst. 3 ObčZ zcela pomínil. Namísto toho vyložil vůli stran za použití § 266 odst. 3 ObčZ a zkoumal zavedenou obchodní praxi mezi stěžovatelem a bankou. Tím rezignoval na aplikaci ústavního principu ochrany spotřebitele při výkladu spotřebitelské smlouvy en bloc.
- [75] **Pokud by soud při výkladu smluvního ujednání o poplatku zohlednil předmětnou smlouvu o úvěru, ústavní princip ochrany spotřebitele, existenci § 55 odst. 3 ObčZ a v neposlední řadě i judikaturu Nejvyššího soudu o výkladu obsahu písemných právních úkonů, dospěl by k závěru, že dotčené ujednání o poplatku je pro rozpor s § 37 odst. 1 ObčZ neplatné.**
- [76] **Pokud by soud při výkladu smluvního ujednání o poplatku respektoval zásady vyjádřené Ústavním soudem v nálezech citovaných v bodech 64 a 65 této ústavní stížnosti, dospěl by k závěru, že svobodná vůle stěžovatele byla fakticky eliminována a princip autonomie vůle, resp. *pacta sunt servanda*, musí být korigován principem ochrany spotřebitele.**
- [77] **Soud takto nepostupoval, a proto porušil ústavně garantované právo stěžovatele dle čl. 2 odst. 3, čl. 11 odst. 1 a čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod a právo dle čl. 6 Úmluvy. Současně je napadený rozsudek v rozporu s principem právní jistoty a zásadou předvídatelnosti práva, přičemž obě je vyjádřeno v čl. 1 odst. 1 Ústavy.**

VIII.

Soud nezohlednil ochranu spotřebitele zakotvenou v § 55 odst. 1 občanského zákoníku

- [78] Dle § 55 odst. 1 ObčZ platí: „*Smluvní ujednání spotřebitelských smluv se nemohou odchýlit od zákona v neprospěch spotřebitele. Spotřebitel se zejména nemůže vzdát práv, které mu zákon poskytuje, nebo jinak zhoršit své smluvní postavení.*“
- [79] Stěžovatel se v rámci předmětného soudního řízení domáhal ochrany, kterou mu citované ustanovení poskytuje, a tvrdil, že smluvní ujednání o povinnosti platit za poskytnutí úvěru vedle úroku rovněž poplatek znamená zhoršení jeho (spotřebitelova) postavení ve srovnání s obecně platnou právní úpravou, která by se uplatnila v případě, kdy by neexistovalo ujednání o poplatku. V takovém případě by totiž platil na základě § 497 a násl. ObchZ **pouze úrok v obvyklé výši.**
- [80] Soud k tomu uvedl: „*Plošný zákaz brát na sebe v rámci jednoho smluvního závazku jiné povinnosti než ty, které stanoví pro daný smluvní typ zákon, by pro spotřebitele představoval zcela neadekvátní zásah jeho smluvní svobody. Na tomto výkladu nemůže měnit nic ani princip ochrany spotřebitele.*“
- [81] Právní názor soudu je ve zřejmém rozporu se smyslem a účelem § 55 odst. 1 ObčZ, který nesměřuje k zákazu každého ujednání, které není předvídáno zákonnou úpravou daného smluvního typu, ale pouze k zákazu takových ujednání, kterými se postavení spotřebitele zhoršuje. V předmětné věci je zřejmé, že spotřebitel, který platí předmětný poplatek, je v horším postavení než spotřebitel, který takový poplatek neplatí. Tato ochrana spotřebitele vychází z premisy, že pro spotřebitele zjevně nevýhodná ujednání ve spotřebitelských smlouvách nejsou výsledkem kontraktačního jednání, ale jsou do spotřebitelských smluv vkládána dodavateli; kdyby u spotřebitelských smluv probíhala řádná kontraktace, spotřebitel by na ujednání v jeho neprospěch nepřistoupil.
- [82] Jako vodítko pro výklad § 55 odst. 1 ObčZ lze použít i judikaturu Soudního dvora EU. Z ní přitom nevyplývá nic jiného, než to, co vyplývá z gramatického výkladu dotčeného ustanovení ObčZ. Platí, že vždy je třeba porovnat právní stav na základě zkoumané klauzule s právním stavem, který je stanoven vnitrostátním právním řádem pro případ, kdy si smluvní strany samy daný aspekt neupravily a „*ověřit, zda prodávající nebo poskytovatel, který jedná se spotřebitelem poctivě a přiměřeně, mohl rozumně očekávat, že by spotřebitel s předmětnou klauzulí souhlasil v rámci individuálního vyjednávání o obsahu smlouvy.*“ [viz rozhodnutí Soudního dvora EU ze dne 14. 3. 2013 ve věci C-415/11, Mohamed Aziz proti Caixa d'Estalvis de Catalunya, Tarragona i Manresa (Catalunyacaixa)].
- [83] Vzhledem k tomu, že stěžovatel by za poskytnutí úvěru podle § 497 a násl. ObchZ platil bance pouze úroky, představuje ujednání o povinnosti platit poplatek nesporně odchýlení od zákona v neprospěch stěžovatele (resp. ujednání, kterým stěžovatel zhoršil své postavení oproti postavení, v němž by se nacházel podle zákona). Zároveň banka nemohla předpokládat, že by stěžovatel na ujednání o poplatku přistoupil, kdyby toto ujednání bylo předmětem individuálního vyjednávání, neboť jde o ujednání jednostranně výhodné pro banku. Tato jednostranná výhodnost spočívá především v přenosu rizika výkyvů na finančních trzích z banky na spotřebitele: zatímco úrokové sazby může banka měnit jen se souhlasem klientů, neboť jsou součástí smlouvy, výši poplatků si banka může jednostranně určit a měnit. Zatímco se postupným splácením úvěru a klesajícím dluhem klesá i částka zaplacená klientem za úvěr,

stoupá procentuální vyjádření poplatku vůči dosud nesplacenému dluhu. O jednostranné výhodnosti ujednání o poplatku pro banku svědčí rovněž vysoké množství spotřebitelů, kteří projeví svůj zájem získat předmětné poplatky od bank zpátky. Ujednání o poplatku je proto pro rozpor s § 55 odst. 1 ObčZ neplatné dle § 39 ObčZ (viz rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 29. 11. 2010 ve věci sp. zn. 33 Cdo 2330/2009).

[84] Soud v odůvodnění rozsudku uvedl, že odchýlení se od zákona dohodou stran ve smyslu § 55 odst. 2 ObčZ by bylo stiženo relativní neplatností dle § 40a ObčZ. Tento závěr je však ve zřejmém rozporu s aktuálním zněním § 40a a § 55 ObčZ. Zatímco do 31. 7. 2010 stanovil zákon v těchto ustanoveních relativní neplatnost ujednání ve spotřebitelských smlouvách, od 1. 7. 2010 je v souladu s evropským právem prohlašuje za absolutně neplatná. Ovšem i v době před 31. 7. 2010 byla tato ustanovení neplatná absolutně, jak to vyplývá z nálezu pléna Ústavního soudu, který dne 9. února 2011, sp. zn. Pl. ÚS 1/10 uvedl následující: „*Ústavní soud však považuje za potřebné zdůraznit, že věcně plně sdílí názory navrhovatele, který koncepci relativní neplatnosti spotřebitelských smluv chápe jako nesouladnou i s českým ústavním pořádkem, konkrétně s principy rovnosti, přiměřenosti a právní jistoty, tedy koncepci porušující závazky, které pro Českou republiku vyplývají z mezinárodních smluv (čl. 1 odst. 1, odst. 2 Ústavy a čl. 1 a čl. 3 odst. 1 Listiny), která je neslučitelná s podstatou a účelem takové právní úpravy, jež má být projevem zásady ochrany fakticky slabší smluvní strany (spotřebitele), v soukromém právu korigující uplatnění zásady autonomie vůle. Aby bylo těchto ústavních předpokladů dosaženo, je nezbytné porušení zákonných pravidel, obsažených v ustanovení § 55 a § 56 občanského zákoníku k vyvážení uvedené faktické nerovnosti, spojit s absolutní neplatností nastávající ze zákona, ke které soud přihlíží ex offio, aniž by se spotřebitel musel neplatnosti smlouvy dovolat.“*

[85] Stěžovatel v řízení prokázal, že **měl u banky dva účty**: jednak účet běžný, jednak účet úvěrový. Zatímco běžný účet používal ke standardním bankovním operacím, úvěrový účet nepoužíval vůbec. Musel si jej zřídit pouze a výhradně proto, že si vzal u banky úvěr. A *contrario* nemohl přijmout úvěr, aniž si povinně zřídil úvěrový účet. Stěžovatel rovněž prokázal, že zatímco svojí výdělečnou činností zajišťoval dostatek finančního prostředků sloužících ke krytí splátek úvěru na svém běžném účtu, byla to banka, která si z běžného účtu strhávala pravidelně měsíčně splátky úvěru, převáděla je na úvěrový účet a následně je (většinou obratem) převáděla na svůj účet banky. Teprve tímto okamžikem byla splátka úvěru splacena. Stěžovatel platil bance jak poplatek strhávaný z běžného účtu, tak poplatek strhávaný z úvěrového účtu. Úvěrový účet však neměl pro stěžovatele žádný smysl. Stěžovatel jej k ničemu nepotřeboval. Stěžovatel ani neměl možnost s tímto účtem jakkoliv disponovat. Sloužil čistě a výhradně pro potřeby banky a proto, že byl předmětný poplatek strháván právě z tohoto účtu.

[86] Na rozdíl od německého Spolkového soudního dvora, který k existenci úvěrového účtu uvedl: „*Při poskytování úvěru, ke kterému dochází zpravidla prostřednictvím žirového účtu příjemce půjčky nebo na základě převodu jím označené částky třetí osobě jako příjemci platby, není úvěrový účet nutný*“, se český soud námitkou stěžovatele o nepotřebnosti úvěrového účtu, a tedy i zbytečnosti předmětného poplatku, vůbec nezabýval. Stěžovatel je přesvědčen, že jediným důvodem vedení úvěrového účtu, kromě plnění interních potřeb banky, byla možnost naučtovat spotřebiteli právě poplatek za vedení tohoto úvěrového účtu, bez ohledu na to, jak se konkrétní poplatek u které banky a v kterém časovém období jmenoval (správa a vedení úvěrového účtu,

později přejmenovaný na správu a vedení úvěru, správu a vedení úvěrového obchodu apod.). Tím, že byl spotřebitel donucen zřídit si u úvěrující banky úvěrový účet a v souvislosti s ním platit předmětný poplatek, odchýlila se smluvní úprava oproti zákonu a zhoršil své smluvní postavení. Je přitom zřejmé, že stěžovatel, který takový účet nepotřeboval, by si jej dobrovolně nezřizoval, ani za něj neplatil.

- [87] Soud nedostatečně zhodnotil reálné zhoršení smluvního postavení spotřebitele v důsledku smluvně vnučené povinnosti platit vedle úroku, který zákon zná a upravuje, rovněž poplatek, který zákon neupravuje, nad to za vedení úvěrového účtu, který zákon neupravuje a spotřebitel nepotřebuje. Tento postup je proto ve zřejmém rozporu se základními principy soudnictví a představuje tak **zásah do ústavně zaručeného práva stěžovatele na jeho ochranu podle článku 1 Listiny.**

IX.

Soud nezohlednil ochranu spotřebitele zakotvenou v § 56 odst. 1 občanského zákoníku

- [88] Podle § 56 odst. 1 ObčZ „*Spotřebitelské smlouvy nesmějí obsahovat ujednání, která v rozporu s požadavkem dobré víry znamenají k újmě spotřebitele značnou nerovnováhu v právech a povinnostech stran.*“ Dle § 55 odst. 2 ObčZ jsou taková ujednání neplatná. Vzhledem k tomu, že právní úprava ochrany práv spotřebitele obsažená v ObčZ vychází ze Směrnice č. 93/13/EHS, musí být vykládána souladně s touto Směrnicí. Ustanovení § 56 odst. 1 ObčZ je transpozicí čl. 3 odst. 1 Směrnice č. 93/13/EHS, který zní: „*Smluvní podmínka, která nebyla individuálně sjednána, je považována za nepřiměřenou, jestliže v rozporu s požadavkem přiměřenosti způsobuje významnou nerovnováhu v právech a povinnostech stran, které vyplývají z dané smlouvy, v neprospěch spotřebitele.*“
- [89] Při výkladu těchto ustanovení je nutné vycházet z judikatury Soudního dvora Evropské unie (srov. v této souvislosti např. rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 20. června 2013 ve věci sp. zn. 33 Cdo 1201/2012 shrnující zásady české a evropské ochrany spotřebitele). **Soudní dvůr Evropské unie** svou judikaturu v oblasti Směrnice č. 93/13/EHS shrnul např. ve svém rozhodnutí ze dne 16. listopadu 2010 ve věci C-76/10, **Pohotovost', s r. o. proti Ivetě Korčkovské**, následujícím způsobem: „*Podle ustálené judikatury systém ochrany zavedený Směrnicí 93/13 vychází z myšlenky, že se spotřebitel nachází v nerovném postavení vůči prodávajícímu nebo poskytovateli z hlediska jak vyjednávací síly, tak úrovně informovanosti, což ho vede k tomu, že přistoupí k podmínkám předem vyhotoveným prodávajícím nebo poskytovatelem, aniž může ovlivnit jejich obsah (rozsudky ze dne 27. června 2000, *Océano Grupo Editorial a Salvat Editores*, C-240/98 až C-244/98, *Recueil*, s. I-4941, bod 25, a ze dne 26. října 2006, *Mostaza Claro*, C-168/05, *Sb. rozh. s. I-10421*, bod 25).“*
- [90] Vzhledem k takovému nerovnému postavení stanoví čl. 6 odst. 1 Směrnice č. 93/13/EHS, že nepřiměřené podmínky [zneužívající klauzule] „*nejsou pro spotřebitele závazné*“. Jak vyplývá z judikatury, jedná se o kogentní ustanovení, které směřuje „*k nahrazení formální rovnováhy, kterou smlouva nastoluje mezi právy a povinnostmi smluvních stran, rovnováhou skutečnou, která umožňuje obnovit rovnost mezi těmito smluvními stranami*“ (výše uvedený rozsudek

Mostaza Claro, bod 36, a rozsudek ze dne 4. června 2009, Pannon GSM, C-243/08, Sb. rozh. s. I-4713, bod 25). V české právní úpravě se jedná o absolutní neplatnost takového ujednání.

- [91] Soudní dvůr v uvedeném rozhodnutí dále zdůraznil, že „*k tomu, aby mohla být zajištěna ochrana zamýšlená Směrnicí č. 93/13/EHS, může být nerovné postavení existující mezi spotřebitelem a prodávajícím nebo poskytovatelem narovnáno pouze pozitivním zásahem, který je vnějším ve vztahu k samotným smluvním stranám (výše uvedené rozsudky Océano Grupo Editorial a Salvat Editores, bod 27, a Mostaza Claro, bod 26, jakož i rozsudek ze dne 6. října 2009, Asturcom Telecomunicaciones, C-40/08, Sb. rozh. s. I-9579, bod 31)*“ Soudní dvůr ve světle těchto zásad rozhodl, že vnitrostátní soud musí posuzovat zneužívající charakter určité smluvní klauzule i bez návrhu (výše uvedený rozsudek Asturcom Telecomunicaciones, bod 32).
- [92] Možnost soudu přezkoumat zneužívající charakter určité klauzule z úřední povinnosti představuje prostředek vhodný zároveň k dosažení výsledku stanoveného v článku 6 Směrnice č. 93/13/EHS, totiž zabránit tomu, aby byl konkrétní spotřebitel zneužívající klauzulí vázán, a přispět ke splnění cíle stanoveného v článku 7 této Směrnice, jelikož takový „*přezkum může mít odrazující účinek napomáhající zabránění dalšímu používání zneužívajících klauzulí ve smlouvách uzavíraných mezi spotřebiteli a podnikateli*“ (rozsudek ze dne 21. listopadu 2002, Cofidis, C-473/00, Recueil, s. I-10875, bod 32, a výše uvedený rozsudek Mostaza Claro, bod 27).
- [93] Soudní dvůr dále uvedl: „*Tato možnost přiznaná soudu byla posouzena jako nezbytná pro to, aby byla spotřebiteli zajištěna účinná ochrana, zejména s ohledem na nezanedbatelné nebezpečí, že tento spotřebitel o svých právech neví nebo je vykonává s obtížemi. (výše uvedené rozsudky Cofidis, bod 33, jakož i Mostaza Claro, bod 28). Ochrana, kterou Směrnice č. 93/13/EHS přiznává spotřebitelům, se tak vztahuje na případy, ve kterých spotřebitel, který s prodávajícím nebo poskytovatelem služeb uzavřel smlouvu obsahující zneužívající klauzuli, neuplatní zneužívající charakter této klauzule buď proto, že o svých právech neví, nebo proto, že je odrazen od jejich uplatnění z důvodu nákladů, které by vyvolalo soudní řízení (výše uvedený rozsudek Cofidis, bod 34).*“
- [94] V rozsudku ze dne 14. března 2013 ve věci C-415/11, **Mohamed Aziz proti Caixa d'Estalvis de Catalunya, Tarragona i Manresa** (Catalunyacaixa), Soudní dvůr Evropské unie dále uvedl následující: „*Jak uvedla generální advokátka v bodě 71 svého stanoviska, za účelem zodpovězení otázky, zda klauzule způsobuje „významnou nerovnováhu“ v právech a povinnostech stran, které vyplývají z dané smlouvy, v neprospěch spotřebitele, je třeba vzít v potaz především právní stav, který je stanoven vnitrostátním právem pro případ, kdy si smluvní strany samy daný aspekt neupravily. Právě tato srovnávací analýza vnitrostátnímu soudu umožní zhodnotit, zda a případně do jaké míry je právní postavení spotřebitele smlouvou zhoršeno ve srovnání s právním postavením, jaké by měl podle platné vnitrostátní právní úpravy. Stejně tak by za tímto účelem mělo být přezkoumáno právní postavení, v jakém se daný spotřebitel nachází s ohledem na prostředky, které má podle vnitrostátních právních předpisů k dispozici pro zabránění dalšímu používání zneužívajících klauzulí.*“
- [95] Pokud jde o otázku, za jakých okolností je způsobena taková významná nerovnováha „v rozporu s požadavkem dobré víry“, je třeba konstatovat, že s ohledem na šestnáctý bod

odůvodnění Směrnice č. 93/13/EHS, a jak v podstatě uvedla generální advokátka v bodě 74 svého stanoviska, musí vnitrostátní soud za tímto účelem ověřit, zda prodávající nebo poskytovatel služeb, který jedná se spotřebitelem poctivě a přiměřeně, mohl rozumně očekávat, že by spotřebitel s takovou klauzulí souhlasil v rámci individuálního vyjednávání o obsahu smlouvy.

- [96] Na základě analýzy Směrnice č. 93/13/EHS a jí odpovídající české právní úpravy dospěl stěžovatel k právnímu závěru, že **smluvní ujednání o poplatku za činnosti, které nejsou stěžovateli poskytovány nebo jsou vykonávány pouze v zájmu banky, je nutné považovat za nepřiměřenou podmínku, která v rozporu s požadavkem dobré víry (přiměřenosti) znamená k újmě stěžovatele jakožto spotřebitele značnou nerovnováhu v právech a povinnostech stran, tedy za ujednání neplatné.**
- [97] **Soud se v napadeném rozsudku právě nastíněné analýze vůbec nevěnoval**, neboť dospěl na základě § 56 odst. 2 ObčZ k závěru, že není možné posuzovat nepřiměřenost ujednání o poplatku dle § 56 odst. 1 ObčZ, neboť jde o smluvní ujednání, které vymezuje cenu plnění. Soud v této souvislosti uvádí: „Z úvěrové smlouvy jasně vyplývá, že úmyslem stran bylo sjednání ceny za úvěr tvořené více složkami, tedy nejen úrokem, ale též poplatky.“ Tento závěr soudu však nemá oporu v provedených důkazech. Ve smlouvě o úvěru je za poskytnutí úvěru sjednán pouze úrok a vedle něho je samostatně, v jiné části smlouvy, upraven závazek stěžovatele hradit bankou vyúčtované poplatky „za poskytnuté služby a provedené úkony“, tedy nikoliv za poskytnutí úvěru. Výše poplatku je navíc uvedena až v příloze smlouvy, v Sazebníku. Pokud by byl předmětný poplatek součástí ceny za úvěr, byla by jeho výše uvedena ve smlouvě o úvěru ve stejné části, jako je upraven úrok, nikoliv samostatně ve více dokumentech.
- [98] Soud v napadeném rozsudku interpretoval výlukou ze soudního přezkumu dle § 56 odst. 2 ObčZ extenzivním způsobem, aniž by se vypořádal s účelem předmětného ustanovení vycházejícího ze Směrnice č. 93/13/EHS. Z této Směrnice a související judikatury Soudního dvora Evropské unie je zřejmé, že ze soudního přezkumu je vyloučena pouze **přiměřenost** ceny vůči poskytnutému plnění, tedy výhodnost či nevýhodnost uskutečněného obchodu. Ze soudního přezkumu však není vyloučeno posuzování zneužívajícího charakteru ujednání jako takového, tedy např. ujednání, že spotřebitel bude dodavateli platit cenu, aniž by mu dodavatel musel poskytnout konkrétní plnění [srov. § 56 odst. 3 písm. j) ObčZ].
- [99] Dle čl. 4 odst. 2 Směrnice č. 93/13/EHS byl soud povinen před vyloučením přezkumu ujednání o poplatku zkoumat, zda bylo toto ujednání sepsáno jasným a srozumitelným jazykem, tedy jazykem, který by u průměrného spotřebitele nevzbuzoval důvodné pochybnosti o jeho obsahu. Čl. 4 odst. 2 předmětné Směrnice vychází z toho, že by mělo být jasným a srozumitelným jazykem sepsáno jak ujednání o ceně, tak o dodávaných službách. Soud se však v napadeném rozsudku omezil na konstatování, že „*ujednání o povinnosti platit poplatek bylo sepsáno jasným a srozumitelným jazykem, když výslovně stanovilo povinnost platit měsíčně poplatek.*“ Ačkoliv na to byl soud stěžovatelem opakovaně upozorňován, nezabýval se jasností a srozumitelností ujednání o službách, které měly být poskytovány bankou stěžovateli (k nejasnosti a nesrozumitelnosti ujednání o poplatku viz výše v části VI. ústavní stížnosti).

- [100] Stejnými námitkami, jaké přednesla žalovaná banka, se zabýval i německý Spolkový soudní dvůr. Zaujal k nim však naprosto odlišné stanovisko, než český soud: „*Není-li předmětem úpravy odměna za plnění, které je klientovi poskytováno na základě právních úkonů, nýbrž pokud uživatel doložky na klienta na základě ustanovení přenáší obecné provozní náklady, náklady na plnění vlastních povinností nebo za činnosti, které jsou v jeho vlastním zájmu, potom ustanovení podléhá kontrole (...) Sporný poplatek za vedení účtu nepředstavuje odměnu vybíranou jako úhradu za konkrétní smluvní protiplnění žalované, a tedy nepředstavuje cenovou dohodu.*“ Zatímco německý soud odmítl tezi, že je poplatek součástí úroku, a tedy cenovou dohodou nepodléhající soudnímu přezkumu, přezkoumal jej a poskytl stěžovateli ochranu, český soud dospěl k závěru opačnému a ochranu stěžovateli neposkytl. K obdobnému závěru dospěl i Obvodní soud pro Prahu 5 v rozsudku ve věci sp. zn. 8 C 115/2013 ze dne 15. 10. 2013, v němž uvedl „*Poplatek za správu úvěru nepředstavuje cenu za předmět plnění – poskytnutí úvěru, ale cenu za poskytnutí neurčité služby správy úvěru. Poplatek v samostatné smlouvě není specifikován jako součást ceny za poskytnutí úvěru, tu jednoznačně představuje úrok, poplatek tak není vyloučen z přezkumu dle § 56 odst. 2 obč. zák.*“
- [101] Je možno uzavřít, že soud ujednání o poplatku obsažené ve smlouvě o úvěru vyložil, aniž by skutečně přihlédl k ustanovení § 56 odst. 1 ObčZ, a tedy fakticky zkoumal jeho neplatnost dle § 55 odst. 2 ObčZ. Soud svým postupem odepřel stěžovateli ochranu, kterou mu jako spotřebiteli poskytuje nejen podústavní právo, ale i čl. 2 odst. 3 Listiny základních práv a svobod.
- [102] Pokud by soud přistoupil k přezkoumání přiměřenosti napadeného smluvního ujednání, musel by se zabývat zejména **principem poctivosti**. V nálezu Ústavního soudu sp. zn. I. ÚS 3512/11 ze dne 11. 11. 2013 je uvedeno: „*V praxi se zásada poctivosti projevuje mimo jiné tím, že text spotřebitelské smlouvy, obzvláště jedná-li se o smlouvu formulářovou, má být pro průměrného spotřebitele dostatečně čitelný, přehledný a logicky uspořádaný.*“
- [103] Zásadě poctivosti odporuje právní závěr soudu, že poplatek je odměnou za poskytnutí úvěru, tedy de iure matematicky jinak vyjádřeným úrokem (nikoliv procentem, ale pevnou částkou). Průměrný spotřebitel považuje úrok za odměnu za poskytnutí peněžních prostředků a poplatky za odměnu za konkrétně poskytnuté služby, resp. konkrétní provedené úkony banky. Tak je to uvedeno i v úvěrové smlouvě. Nasvědčuje tomu i umístění jednotlivých smluvních ujednání: zatímco ujednání o úrocích je obsaženo v samotném textu úvěrové smlouvy, ujednání o poplatku (který je údajně jen jiným matematickým vyjádřením úroku) je umístěno v příloze smlouvy, v Sazebníku.
- [104] Stěžovatel poukazuje rovněž na rozdíl předmětného poplatku od všech ostatních v Sazebníku uvedených poplatků. Předmětný poplatek není jako jediný vázán na konkrétně poskytnutou, v Sazebníku uvedenou službu či provedený úkon, ale pouze na běh času: 150,- Kč měsíčně. Zatímco u všech ostatních poplatků se může spotřebitel rozhodnout, zda konkrétní službu využije či nikoliv, tedy zda poplatek zaplatí nebo ne, v tomto konkrétním případě takovou volbu spotřebitel nemá: předmětný poplatek musí platit vždy, po celou dobu trvání smlouvy o úvěru.
- [105] I tyto rozdíly svědčí tomu, že se nejedná o cenu za poskytnutí úvěru, a pokud by tomu tak bylo, nemůže toto ujednání projít testem poctivosti, neboť mezi poplatky za konkrétní služby je včleněn poplatek „*za nic*“, resp. poplatek za činnosti vykonávané v zájmu banky nebo za účelem plnění jejich zákonných povinností. Takovéto „rozdvojení“ údajné ceny za poskytnutí

úvěru je nepřehledné a logicky neuspořádané a odporuje požadavkům kladeným ve výše zmíněném nálezu Ústavního soudu.

- [106] Stěžovatel poukazuje na nálezu Ústavního soudu sp. zn. II. ÚS 4167/2012 ze dne 19. 11. 2013, který se ztotožnil s právním závěrem soudu prvního stupně, jenž uvedl, že „*shledává v rozporu se zásadami poctivého obchodního styku ve smyslu § 265 obchodního zákoníku ujednání, kterým se žalovaný zavazuje k plnění – úhradě paušální odměny za každý rok trvání smlouvy, neboť tato povinnost je vázána pouze na podmínku trvání smlouvy bez dalšího, aniž by ze strany žalobce muselo dojít k jakémukoliv protiplnění. Takové ujednání ve smlouvě totiž neodpovídá synallagmatické povaze smlouvy o dílo. Ustanovení smlouvy shledal soud neplatnými pro rozpor s § 56 odst. 2 písm. e), f) a j) občanského zákoníku.*“ Poplatek za správu a vedení úvěrového účtu, resp. úvěru je rovněž paušální odměnou za každý měsíc trvání smlouvy, aniž by ze strany banky muselo dojít k jakémukoliv protiplnění.
- [107] Stěžovatel dále podotýká, že na rozdíl od úroku za poskytnutý úvěr není možno k újmě stěžovatele bankou inkasovaný poplatek odečíst od základu daně z příjmu ve smyslu § 15 odst. 3 zákona č. 586/1992 Sb., o daních z příjmu. Není pak tedy pravdivé tvrzení, že pro stěžovatele je irelevantní, zda je částka odpovídající poplatku součástí úroku či nikoliv (tedy zda je údajná cena za poskytnutí úvěru „rozdvojená“ či nikoliv). I tato skutečnost pak nepochybně musí být hodnocena tak, že právní postavení stěžovatele je zhoršeno, aniž by pro to existovala jakákoliv zákonná opora.
- [108] **Ujednání o poplatku nebylo sepsáno jasným a srozumitelným jazykem a ustanovení § 56 odst. 2 ObčZ je tudíž neaplikovatelné. Za tuto nesrozumitelnost nese odpovědnost banka a předmětné ujednání by mělo být vykládáno k její tíži. Ujednání o poplatku, které dle názoru banky připouští takový výklad, dle něhož lze k tíži spotřebitele účtovat poplatek bez ohledu na cokoliv, je v rozporu s požadavkem dobré víry (poctivosti) a znamená k újmě stěžovatele značnou nerovnováhu v právech a povinnostech stran. Na základě uvedeného pak lze učinit závěr, že ujednání o poplatku je neplatné (§ 55 odst. 2 ObčZ).**
- [109] **Soudem provedený výklad § 56 odst. 1 ObčZ a § 56 odst. 2 ObčZ je v extrémním rozporu s principy spravedlnosti, pročež zakládá neoprávněný zásah do základního práva stěžovatele na spravedlivý proces vyjádřeného v čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod, čl. 6 Úmluvy a čl. 47 Listiny základních práv Evropské unie (k tomu viz nálezu Ústavního soudu ze dne 22. 9. 2009 ve věci sp. zn. I. ÚS 49/08 již shora citovaný).**

X.

Soud nezohlednil ochranu spotřebitele zakotvenou v zákoně o ochraně spotřebitele a v § 39 občanského zákoníku

- [110] Stěžovatel se v rámci předmětného soudního řízení vedeného soudem domáhal přiznání nároku na vydání bezdůvodného obohacení z toho důvodu, že dotčené ujednání smlouvy o úvěru, které

mu má zakládat povinnost k placení poplatku, je v rozporu s dobrými mravy ve smyslu § 39 ObčZ.

[111] Soud se s tímto argumentem v napadeném rozsudku nevypořádal, resp. existenci § 39 ObčZ pominul. Přitom z judikatury Ústavního soudu vyplývá: „*Pokud jde o posouzení platnosti právního úkonu podle § 39 občanského zákoníku, tedy přichází-li v úvahu možnost absolutní neplatnosti právního úkonu, je povinen se soud - a tedy i soud dovolací - zabývat touto otázkou z úřední povinnosti. To samozřejmě za podmínky, že průběh předchozího řízení, provedeného dokazování, tak jak je tomu v posuzované věci, takovou možnost naznačuje. Připustit postup opačný by podle názoru Ústavního soudu s ohledem na to, že absolutní neplatnost podle § 39 nastává ze zákona a je možno ji na rozdíl od neplatnosti relativní uplatnit kdykoliv, bylo v rozporu s principem právní jistoty.*” (viz náleží Ústavního soudu ze dne 9. 12. 2010 vydaný ve věci sp. zn. IV. ÚS 2600/09), případně: „*Ustanovení spotřebitelských smluv nebo smluvních podmínek, která jsou formulářově předtištěna a neumožňují jednoznačně slabší straně jejich modifikaci, v sobě skýtají možnost vyvolání nepříznivých následků na straně spotřebitele, který je z povahy věci slabší smluvní stranou. Smluvní ujednání v podobě zajištění biankosměnkou, smluvní pokuty v hrubě nepřiměřené výši za krátkodobé prodloužení s platbou splátek apod. je třeba v soudních sporech podrobovat posouzení, zda nejsou v rozporu s dobrými mravy. Na tomto závěru nemůže nic změnit ani skutečnost, že spotřebitel smlouvu podepsal a s podmínkami smlouvy souhlasil (viz též náleží sp. zn. I. ÚS 199/11).*” (viz náleží Ústavního soudu ze dne 24. 10. 2013 vydaný ve věci sp. zn. III. ÚS 562/12).

[112] V kontextu citovaných nálezů lze bez jakýchkoliv pochybností dovodit, že popsáním postupem soud neoprávněně zasáhl do práva stěžovatele na spravedlivý proces garantovaného čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod, čl. 6 Úmluvy a čl. 47 Listiny základních práv Evropské unie.

[113] I pokud by soud z nějakého důvodu (pro stěžovatele však z důvodu nepochopitelného) dospěl k závěru, že smluvní ujednání, na jehož základě banka inkasovala poplatek, je platné, neboť je určité a srozumitelné ve smyslu § 37 odst. 1 ObčZ, není neplatné z důvodu porušení povinností dle § 55 odst. 1 ObčZ, případně není neplatné ve smyslu § 55 odst. 2 ObčZ (neboť není ujednáním odporujícím § 56 ObčZ), v žádném případě by nemohl dospět k závěru, že se dané ujednání nepříčí dobrým mravům a potažmo i neporušuje veřejnoprávní předpis.

[114] Stěžovatel nemůže akceptovat, že smluvní ujednání formulované tak, že banka vystupující jako dodavatel (který text ujednání vytvořil) je oprávněna inkasovat měsíční poplatek za plnění, které stěžovateli vůbec neposkytuje, popř. za plnění, které nelze z textu smlouvy zjistit, za plnění, kterým si plní svou zákonnou povinnost, za plnění, které je zpoplatněno jiným poplatkem specifikovaným v sazebníku (jedna služba je tedy dle banky zpoplatněna hned dvakrát), za plnění, které není dle sazebníku výslovně zpoplatněno, případně za jakékoliv další plnění, které si ex post „vymyslí“, není v rozporu s dobrými mravy. Dle stěžovatele není možné akceptovat, že smluvní ujednání, dle kterého je spotřebitel povinen platit dodavateli měsíční poplatek „za nic“, je smluvním ujednáním plně respektujícím dobré mravy ve smyslu § 39 ObčZ.

[115] Stěžovatel poukazuje na náleží Ústavního soudu ve věci sp. zn. III. ÚS 729/06 ze dne 3. 1. 2001, v němž je uvedeno: „*Zásada smluvní volnosti se projevuje mj. v možnosti svobodně určit obsah*

smlouvy. I smluvní volnost vyjádřená v určitém právním úkonu však podléhá posouzení podle ustanovení § 39 obč. zák., a proto nelze dospět k závěru, že obsah právního úkonu nemůže být v rozporu s dobrými mravy jen proto, že byl výsledkem konsensu smluvních stran.“ Současně stěžovatel poukazuje i na rozsudek Nejvyššího soudu ve věci sp. zn. 23 Cdo 2184/2007 ze dne 30. 4. 2009, v němž uvedený soud dovodil, že ujednání, dle něhož je jedna smluvní strana povinna přispívat druhé, aniž by se jí za to dostalo jakéhokoliv protiplnění, je dle § 39 ObčZ neplatné pro rozpor s dobrými mravy („Rozpor citovaného smluvního ujednání s dobrými mravy spočívá především v tom, že žalobkyně byla podle rámcové smlouvy povinna přispívat dovoatelce na otevření nových prodejen, avšak této její povinnosti podle skutkového zjištění odvolacího soudu neodpovídala žádná povinnost na straně dovoatelky. Nebyl tudíž stanoven žádný závazek dovoatelky odebrat určité množství zboží od žalobkyně, ani doba, po kterou by dovoatelka měla zboží odebírat. Žalobkyně tak byla nucena přispívat na investiční náklady dovoatelky, aniž by se jí za to dostalo jakéhokoliv závazně ujednaného protiplnění ve smyslu garance množství odebraného zboží a doby, po kterou toto zboží bude dovoatelka odebírat. Rozhodující z hlediska posouzení předmětného ujednání jakožto rozporného s dobrými mravy je však skutečnost, že žalobkyně tím, že byla podle ročních smluv povinna přispívat na náklady spojené s otevřením nových prodejen žalované, se podílela na nákladech žalované, ač je věcí každého podnikatelského subjektu, aby si své náklady podnikání hradil sám. Nemá totiž žádné opodstatnění, aby ve vztahu dvou samostatných podnikatelských subjektů přispíval jeden z těchto subjektů na investiční, či provozní náklady druhého subjektu. Ke krytí nákladů podnikatele slouží příjmy z jeho podnikání a tyto náklady nemůže ani zčásti přenášet na podnikatele jiného.“)

[116] Uvedené musí platit tím spíše za situace, kdy se dané ujednání dotýká spotřebitelského vztahu, v němž na straně dodavatele vystupuje banka, přičemž stěžovatel úvěrem čerpaným právě na základě smlouvy o úvěru financoval vlastní bydlení. Pokud by pak stěžovatel bance inkasování poplatku neumožnil, vystavil by se riziku vzniku povinnosti k zaplacení smluvní pokuty, riziku okamžitého zesplatnění úvěru a tím i riziku ztráty „střechy nad hlavou“. Není proto pochyb, že dané ujednání smlouvy o úvěru je neplatné, a tedy plnění, které bylo na základě tohoto ujednání bankou inkasováno, má povahu bezdůvodného obohacení.

[117] Stěžovatel popsané ujednání smlouvy o úvěru nehodnotí „jen“ jako ujednání odporující dobrým mravům, ale i jako klamavou obchodní praktiku, která je zakázána zákonem č. 634/1992 Sb., o ochraně spotřebitele (dále jen „zákon o ochraně spotřebitele“). Dle § 4 odst. 1 zákona o ochraně spotřebitele je obchodní praktika nekalá, „je-li jednání podnikatele vůči spotřebiteli v rozporu s požadavky odborné péče a je způsobil podstatně ovlivnit jeho rozhodování tak, že může učinit obchodní rozhodnutí, které by jinak neučinil.“ § 4 odst. 3 zákona o ochraně spotřebitele pak stanoví: „Užívání nekalých obchodních praktik při nabízení nebo prodeji výrobků, při nabízení nebo poskytování služeb či práv se zakazuje. Nekalé jsou zejména klamavé a agresivní obchodní praktiky.“ Klamavou obchodní praktikou je pak dle § 5 odst. 3 ve spojení s písmenem s) Přílohy 1 zákona o ochraně spotřebitele takové jednání podnikatele, kdy „uvádí u výrobku nebo služby slova „gratis“, „zdarma“, „bezplatně“ nebo slova podobného významu, pokud spotřebitel musí za výrobek nebo službu vynaložit jakékoli náklady, s výjimkou nezbytných nákladů spojených s reakcí na nabídku, s převzetím výrobku nebo služby nebo jejich doručením“. **Každé užití slova „zdarma“ ve spojení se službou, kterou banka zároveň**

zahrnuje do poplatku, proto představuje jednání v rozporu se zákonem o ochraně spotřebitele.

- [118] Stěžovatel spatřuje rovněž rozpor předmětného ujednání s § 12 odst. 2 písm. a) a c) zákona o ochraně spotřebitele, dle kterých „*informace o ceně nebo okolnost, že informace je neúplná anebo chybí, nesmí zejména vzbuzovat zdání, že cena je nižší, než jaká je ve skutečnosti*“ nebo že „*v ceně jsou zahrnuty dodávky výrobků, výkonů, prací nebo služeb, za které se ve skutečnosti platí zvlášť*“, neboť část služeb zahrnutých bankou do poplatku je v sazebníku zpoplatněna samostatným poplatkem a z komunikace banky nabyl stěžovatel dojmu, že cena úvěru je tvořena pouze úrokem.
- [119] Zákon o ochraně spotřebitele jakožto právní předpis veřejnoprávního charakteru řeší především veřejnoprávní následky protiprávního jednání bank (dohled nad ochranou spotřebitele, správní delikty). Soukromoprávní důsledky vyplývají z obecných norem občanského práva, konkrétně z § 39 ObčZ, který stanovuje neplatnost právního úkonu, „*který svým obsahem nebo účelem odporuje zákonu*“. Právní názor stěžovatele, že smluvní ujednání založené na klamavé obchodní praxi je neplatné dle § 39 ObčZ, podporuje také komentář k ObčZ, který v této souvislosti uvádí následující: „*Jde o případy, kdy je právní úkon zákonem výslovně zakázán či příkázán neboli kdy se ocitá v rozporu se zákonným zákazem (právní úkon contra legem, popř. podle právní praxe, NS sp. zn. 30 Cdo 2705/2006 s imperativním příkazem, který není sice zákonem výslovně formulován, ale ze zákona vyplývá). Přitom nemusí jít a nepůjde vždy o rozpor s občanským zákoníkem, nýbrž i s jinými zákony, kterým obsah právního úkonu odporuje [např. s devizovým zákonem č. 219/1995 Sb.; s § 76 odst. 1 písm. e) OSŘ, kde vykonatelné soudní rozhodnutí předběžně uložilo účastníkovi řízení nenakládat s určitou věcí aj.; se zákonem č. 634/1992 Sb., o ochraně spotřebitelů.]“ (viz Jiří Švestka a kolektiv. Občanský zákoník I, II. C. H. Beck, Praha: 2008, s. 416).*
- [120] Na základě právě uvedeného stěžovatel uzavírá, že i přijetím platby provedené dle neplatného smluvního ujednání dle § 39 ObčZ vzniká na straně banky bezdůvodné obohacení, které je tato povinna vydat. Právní závěr soudu tak zcela odporuje obecným zásadám soukromého práva, mezi které mimo jiné patří, že se nikdo nemůže dovolávat své vlastní nepoctivosti (*nemo turpitudinem suam allegans auditur* (viz nálezy Ústavního soudu ze dne 22. února 1995, sp. zn. II. ÚS 42/94.)). Soud tak napadeným rozsudkem poskytl ochranu nepoctivému a nezákonnému jednání banky, což odporuje základním zásadám právního státu vyjádřeným v čl. 1 odst. 1 Ústavy.
- [121] Stěžovatel uzavírá, že napadeným rozsudkem bylo v této dílčí části neoprávněně zasaženo do jeho práva na spravedlivý proces garantovaného čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod, čl. 6 Úmluvy a čl. 47 Listiny základních práv Evropské unie a do jeho práva vlastnit majetek garantovaného čl. 11 odst. 1 Listiny základních práv a svobod. Současně je napadený rozsudek v rozporu s principem právního státu vyjádřeným v čl. 1 odst. 1 Ústavy.

XI.

Kolize rozsudku s rozhodnutími soudů členských zemí EU

- [122] Soud napadeným rozsudkem odepřel stěžovateli ochranu, kterou mu byl povinen v souladu s českým právním řádem poskytnout. Jak již bylo shora uvedeno, právní úprava ochrany práv spotřebitele zakotvená v českém právním řádu vychází z práva EU (zejména z článku 38 Listiny základních práv Evropské unie, čl. 169 Smlouvy o fungování Evropské unie a ze Směrnice č. 93/13/EHS). S ohledem na uvedené je zřejmé, že právní úprava ochrany spotřebitele, resp. ochrana všech spotřebitelů ve všech členských zemích Evropské unie, by měla být stejná ve všech členských zemích EU (a judikatura vnitrostátních soudů v těchto věcech taktéž). Český soud není jediným orgánem soudní moci, který ve věci tzv. bankovních poplatků v rámci vnitrostátních soudů zemí EU rozhodoval. Český soud, na rozdíl od soudů německých či slovenských, ochranu českému spotřebiteli neposkytl.
- [123] Německý Spolkový soudní dvůr v rozsudku XI ZR 388/10 ze dne 7. 6. 2011 uvedl: *„Pokud není předmětem úpravy odměna za nějaké plnění, které je zákazníkovi poskytováno na základě právního úkonu, nýbrž uživatel ustanovením přenáší všeobecné provozní náklady, náklad na splnění vlastních povinností nebo za činnosti, které jsou ve vlastním zájmu, na zákazníka, pak podléhá kontrole. (...) Odpovídá to ustálené judikatuře Spolkového soudního dvora, že klauzule o poplatcích, ve které úvěrový ústav ustanoví nárok na odměnu za činnosti, k jejichž poskytování je již ze zákona anebo na základě samostatné smluvní vedlejší povinnosti povinen nebo které - jako zde - vnímá především ve vlastním zájmu, není slučitelná se základními myšlenkami zákonné úpravy, jelikož dle zákonné předlohy za takové činnosti nesmí být požadována odměna“.*
- [124] K právním závěrům německého Spolkového soudního dvora se přihlásil slovenský Krajský soud v Prešově v rozsudku sp. zn. 18 Co 109/2011 ze dne 21. 11. 2012, když uvedl následující: *„Za neprijateľnú považuje odvolací súd aj zmluvnú podmienku, ktorá vyjadruje finančný záväzok spotrebiteľa za plnenie, ktoré mu po materiálnej stránke nie je dodané a slúži v skutočnosti záujmom dodávateľa (tzv. teória skutočného plnenia spomínaná najčastejšie v súvislosti s poplatkami v spotrebiteľských úverových vzťahoch).“* Dle prešovského soudu je proto třeba prohlásit za neplatné každé ujednání o poplatku, za který není spotřebiteli poskytováno skutečné plnění, které by bylo v jeho zájmu. Následně slovenský zákonodárce vložil zákonem č. 132/2013 Z. z. do zákona č. 483/2001 Z. z., o bankách, ustanovení § 37 odst. 21 tohoto znění: *„Banke, zahraničnej banke a pobočke zahraničnej banky sa zakazuje požadovať od spotrebiteľa úhradu poplatkov, náhradu nákladov alebo inú odplatu za vedenie, evidenciu alebo správu úveru alebo účtu alebo zrušenie účtu, na ktorom je vedený úver a ktorého zriadenie alebo vedenie je podmienkou úverového vzťahu; to neplatí, ak ide o účet podľa § 708 až 715 Obchodného zákonníka, osobitného zákona alebo osobitnú službu, ktorá nie je podmienkou úverového vzťahu a ktorej podmienkou poskytnutia je písomný súhlas spotrebiteľa.“* Citovaným ustanovením tak bylo až na výjimky účtování bankovních poplatků k tíži spotřebitele na Slovensku zakázáno.
- [125] Ze Směrnice č. 93/13/EHS a navazujících ustanovení ObčZ vyplývá, že smluvní ujednání o poplatku za činnosti, které nejsou spotřebiteli poskytovány nebo jsou vykonávány v zájmu banky, je nutné považovat za zneužívající klauzuli, která v rozporu s požadavkem dobré víry (přiměřenosti) znamená k újmě spotřebitele značnou nerovnováhu v právech a povinnostech stran, tedy za ujednání neplatné.

- [126] Německý a slovenský soud řešily problematiku oprávněnosti nároku banky na zaplacení poplatku vůči spotřebiteli na stejném právním základu, jako ji řešil soud v předmětném soudním řízení. Tím právním základem jsou obsahově shodné principy mající základ, resp. minimální míru ochrany zajišťovanou všem občanům Evropské unie, ve Směrnici č. 93/13/EHS. Za této situace není dle názoru stěžovatele možné, aby se citované závěry zahraničních soudů neuplatnily i v případě předmětného soudního řízení. Rozhodně pak není souladné s principem spravedlnosti, aby míra ochrany spotřebitele vycházející ze stejných zásad právní ochrany spotřebitele byla v na Slovensku a v Německu maximální, zatímco v České republice nulová. **Stěžovatel je si samozřejmě vědom toho, že rozsudky německých a slovenských soudů nejsou v České republice závazné, je pro něho však obtížně pochopitelné to, že standardy ochrany spotřebitelů vycházející z práva EU jsou českými soudy vnímány zcela odlišně než v zahraničí. Napadený rozsudek není možno vykládat jinak, než že česká soudní soustava upřednostňuje ochranu dodavatele před ochranou spotřebitele v situaci, kdy německé a slovenské soudy rozhodují zcela opačně.**
- [127] Banka argumentuje tím, že neexistuje nic jako jednotný minimální standard ochrany spotřebitele ve věci bankovních poplatků v rámci zemí EU, přičemž se odvolává na rozhodnutí Nejvyššího soudu Spojeného království ve věci *Office of Fair Trading v Abbey National plc and Others*, které se zabývalo výkladem Směrnice č. 93/13/EHS a řešilo problematiku přezkumu předmětu a ceny bankovních služeb. Význam tohoto rozhodnutí je však pro účely předmětného soudního řízení velmi omezený. Nejvyšší soud Spojeného království totiž řešil velmi úzkou otázku technického charakteru, a to zda může *Office of Fair Trading* posuzovat přiměřenost poplatku za neschválené využití kontokorentu (přečerpání financí na účtu) ve vztahu ke službám, které jsou spotřebitelům za tento poplatek ve skutečnosti poskytovány (srov. *Office of Fair Trading v Abbey National plc and Others* [2009] UKSC 6, odst. 3). Soudci Nejvyššího soudu Spojeného království se nezabývali srozumitelností ujednání o projednávaných poplatcích, neboť je považovali za *prima facie* jasná a srozumitelná; tak tomu však v případě českých poplatků za správu a vedení úvěru není. Situace na anglickém bankovním trhu je navíc naprosto odlišná od situace v České republice, když tamní banky poskytují spotřebitelské úvěry pouze za úrok (bez jakýchkoli dalších poplatků) a v souvislosti s hypotéčnými úvěry účtují pouze několik málo standardizovaných poplatků, jejichž výše je transparentní a přehledná.
- [128] **Stěžovatel se obrátil na český soud s totožným nárokem a na základě stejných právních principů chránících spotřebitele v celé Evropské unii (článek 38 Listiny základních práv Evropské unie, čl. 169 Smlouvy o fungování evropské unie a Směrnice č. 93/13/EHS) a očekával poskytnutí stejné ochrany, jaké se aktuálně dostává spotřebitelům v Německu a na Slovensku. Je přesvědčen o tom, že i české právní předpisy mu poskytují shodnou právní ochranu. Jestliže český soud tyto předpisy nerespektoval a takovou ochranu mu neposkytl, pak zasáhl do ústavních práv stěžovatele uvedených v bodě 7 této ústavní stížnosti ústavně neakceptovatelným způsobem.**

XII.

Protiústavnost výroku o nákladech řízení

- [129] Soud současně se zamítavým rozhodnutím ve věci samé přiznal ve výroku II. napadeného rozsudku bance právo na náhradu nákladů řízení. Pokud Ústavní soud nevyhoví této ústavní stížnosti co do zrušení napadeného rozsudku en bloc, nechť samostatně přezkoumá výrok č. II. napadeného rozsudku, neboť i tímto bylo neoprávněně zasaženo do ústavně garantovaných práv stěžovatele.
- [130] Stěžovatel podotýká, že mu v předmětném soudním řízení nešlo o „prospěch“, na který nemá právo, ale o navrácení toho, co mu bylo nezákonně a v rozporu s dobrými mravy vzato. Rozhodl se takto postupovat **na základě rozhodnutí soudů a orgánů**, a to jak českých (viz rozsudek Obvodního soudu pro Prahu 5 ve věci sp. zn. 25 C 261/2012 ze dne 18. 4. 2013 a nálezný Finančního arbitra ve věci sp. zn. 181/SÚ/2012 ze dne 29. 4. 2013), tak i zahraničních (viz rozsudek Spolkového soudního dvora sp. zn. XI ZR 388/10 ze dne 7. 6. 2011 a rozsudek Krajského soudu v Prešově sp. zn. 18 Co 109/2011 ze dne 21. 11. 2012), **a s důvěrou v to, že i jemu bude v obdobné věci poskytnuta ochrana**. Nejednalo se v jeho případě o postup, který by neměl zákonnou oporu, protože by stěžovatel neměl ani šanci se svým nárokem uspět. Stěžovatel důvodně předpokládal, že soud bude ctít pravidlo předvídatelnosti práva a soudního rozhodnutí (zakotvené v čl. 1 odst. 1 a čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod a čl. 6 Úmluvy, k tomu viz nálezný Ústavního soudu ve věci sp. zn. I. ÚS 3143/08 ze dne 17. 3. 2009) a uplatněný nárok stěžovateli přizná. Soud však takto nepostupoval, když napadený rozsudek postavil čistě na mylném výkladu právní otázky. Není pak pochyb, že v takovém případě soud neměl o nákladech řízení rozhodnout v neprospěch stěžovatele. Pokud učinil opak, zatížil své rozhodnutí vadou a zasáhl tím do ústavně garantovaného práva stěžovatele zakotvené v čl. 1 odst. 1, čl. 11 odst. 1 a čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod a čl. 6 Úmluvy.
- [131] Soud ve věci nákladů řízení v odůvodnění napadeného rozhodnutí toliko uvedl, že *„výrok II. je odůvodněn ust. § 142 odst. 1 o.s.ř., podle kterého má žalovaný (tedy banka), který měl ve věci plný úspěch, právo na náhradu nákladů řízení.“* Následně náklady vyčíslil, bez dalšího odůvodnění. Dále soud uvedl, že *„Co se týká návrhu žalobce (tedy stěžovatele) na použití § 150 o.s.ř. soud uvádí, že zde neshledal důvody zvláštního zřetele hodné, které by odůvodňovaly nepřiznání náhrady nákladů řízení zcela ani z části. Na žalovaného byly jen u zdejšího soudu podány žaloby na vydání bezdůvodného obohacení za neoprávněně účtované poplatky, a to v řádů tisíců (právním zástupcem žalobce), přičemž se nejedná o standardní soudní agendu, se kterou v rámci činnosti svého právního oddělení mohl žalovaný počítat.“*
- [132] Soud se ve věci stěžovatelem namítané neúčelnosti nákladů dle § 142 odst. 1 o.s.ř. vynaložených bankou nijak nevyjádřil, pouze odkázal na zákonné ustanovení, které konkrétní úpravu náhrady nákladů řízení obsahuje. Pokud jde o posouzení existence důvodů hodných zvláštního zřetele pro nepřiznání nákladů řízení bance, jež je upraveno v § 150 o.s.ř., vyjádřil se soud nedostatečně a v podstatě nepřezkoumatelně (pokud by byl přezkum povolen).
- [133] Ústavní soud pravidelně uvádí, že sice *„není oprávněn v detailech přezkoumávat každé jednotlivé rozhodnutí obecných soudů o nákladech řízení. To neplatí pouze tehdy, pokud by došlo v rozhodnutí obecného soudu k procesnímu excesu, který by neměl toliko povahu běžného porušení jednoduchého práva, jehož náprava není úkolem Ústavního soudu, nýbrž by naopak měl charakter extrémního rozporu s principy spravedlnosti. (...)“*, ale dále upozorňuje, že *„i výrok o nákladech řízení musí být odůvodněn, přičemž soud nesmí formálně odkázat na*

příslušná ustanovení soudního řádu, aniž by současně zhodnotil a vysvětlil, v čem je spatřován úspěch či neúspěch navrhovatele ve sporu a v jakém rozsahu“ (viz nálezn Ústavního soudu sp. zn. II. ÚS 444/01 ze dne 30. 10. 2001).

- [134] Přesně jen k takovému formálnímu odkazu na příslušná zákonná ustanovení se soud uchýlil, když ohledně účelnosti nákladů odkázal na zákon, bez toho, aby se touto otázkou skutečně zabýval. Ústavní soud se v tomto duchu vyjadřuje zcela jasně a opakovaně, např. i v odůvodnění svého rozhodnutí sp. zn. I. ÚS 2929/07 ze dne 9. 10. 2008: „Jak vyplývá z odůvodnění ústavní stížnosti napadeného rozsudku, soud svůj výrok o náhradě nákladů řízení odůvodnil jen odkazem na ustanovení § 224 odst. 1 a § 142 odst. 1 OSŘ. Otázkou, zda se skutečně jedná o náklady potřebné k účelnému uplatňování nebo bránění práva, se nezabýval. Tím zatížil své rozhodnutí vadou, mající ústavně právní rozměr, spočívající v porušení článku 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod.“
- [135] Ústavní soud ve svém rozhodnutí sp. zn. III. ÚS 727/2000, ze dne 17. 5. 2001 uvedl, že „Úvaha soudu o tom, zda se jedná o výjimečný případ a zda tu jsou důvody hodné zvláštního zřetele, musí vycházet z posouzení všech okolností konkrétní věci. Musí také své rozhodnutí řádně a přesvědčivě odůvodnit. V postupu, který není odpovídajícím způsobem vysvětlen, lze spatřovat jisté prvky libovůle a nahodilosti; pouhý formální odkaz na příslušné ustanovení zákona bez objasnění závěru, ke kterému soud dospěl, není ve smyslu ust. § 157 odst. 2 o.s.ř. (a tedy i ve smyslu práva na spravedlivý proces) dostačující. S poukazem na uvedené tak nelze než konstatovat, že v uvedeném směru bylo v konečném důsledku zasaženo navrhovatelovo základní právo obsažené v čl. 36 odst. 1 Listiny.“
- [136] Posuzování účelnosti vzniklých nákladů dle § 142 odst. 1 o.s.ř. je odlišné od postupu soudu podle § 150 o.s.ř., jelikož teprve poté, co soud při rozhodování o náhradě nákladů řízení účastníků dospěje k závěru, že nejsou dány důvody hodné zvláštního zřetele a že tedy bude postupovat podle § 142 o.s.ř., zvažuje při určování konkrétní výše nákladů, jež budou hrazeny, také jejich účelnost. Z tohoto pravidla je zřejmé, že soud byl povinen dostatečně zvážit jak existenci důvodů zvláštního zřetele pro nepřiznání nákladů řízení, tak i účelnost vynaložených nákladů. **Soud zasáhl do práva stěžovatele na spravedlivý proces tím, že dostatečně nepřezkoumal a neodůvodnil ani hledisko existence důvodů hodných zvláštního zřetele dle § 150 o.s.ř., a dále tím, že nijak nepřezkoumal a nevyjádřil se k hledisku účelnosti vynaložených nákladů řízení dle § 142 o.s.ř. Tím předmětné soudní řízení zatížil vadou ústavněprávního rozměru, která spočívá v porušení čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod, čl. 6 Úmluvy a čl. 47 Listiny základních práv Evropské unie.**
- [137] Stěžovatel je toho názoru, že náklady vynaložené bankou na právní zastoupení není možno s ohledem na níže uvedené považovat za náklady vynaložené účelně ve smyslu § 142 odst. 1 o.s.ř., a takové náklady pak není možno nahradit. § 142 odst. 1 o.s.ř. stanoví, že „účastníku, který měl ve věci plný úspěch, přiznává soud náhradu nákladů potřebných k účelnému uplatňování nebo bránění práva proti účastníku, který ve věci úspěch neměl.“ Z tohoto ustanovení vyplývá **univerzálnost potřeby účelného uplatňování nákladů řízení pro každého účastníka řízení.**
- [138] Ústavní soud v odůvodněních svých rozhodnutí uvádí, že „Úkolem obecného soudu proto není pouze mechanicky rozhodnout o náhradě podle výsledku sporu, nýbrž vážit, zda tu nexistují

další rozhodující okolnosti mající podstatný vliv na přiznání či nepřiznání náhrady vynaložených nákladů, a to včetně zvážení jejich účelnosti. Jinak řečeno, jestliže zvítězivší účastník skutečně nějaké náklady potřebné k uplatňování nebo bránění práva vynaložil, pak je přisouzení náhrady vynaložených nákladů řízení ve sporném řízení pravidlem, z něž však existují výjimky“ (viz nálezy Ústavního soudu sp. zn. II ÚS 1172/12, ze dne 19. 9. 2013). Zákon se situacemi, kde je potřebné uplatnit výjimku, přímo počítá. Stěžovatel soudu navrhl, aby takovou výjimku vzal v potaz, soud tak však řádně neučinil.

[139] Jen účelné uplatnění nebo bránění práva je chráněno, a to i na ústavní úrovni v rámci práva na soudní a jinou právní ochranu. „Ústavní soud uvádí, že nelze na posuzování účelnosti nákladů právního zastoupení rezignovat a rozhodnutí o přiznání náhrady nákladů řízení omezit na prosté konstatování, že takové náklady jsou účelné vždy, a to již jen proto, že účastníka zastupuje advokát. Ne každé zastoupení účastníka řízení advokátem v občanském soudním řízení lze bezvýhradně považovat za výkon ústavně garantovaného práva na právní pomoc dle čl. 37 odst. 2 Listiny. (...) Účelnost nákladů řízení působí jako podmínka pro přiznání jejich náhrady, která působí v procesním právu jako pojistka proti zneužívání tohoto institutu“ (viz nálezy Ústavního soudu sp. zn. III. ÚS 3000/11, ze dne 10. 1. 2012). Pokud jakýkoliv soud na posuzování účelnosti nahrazovaných nákladů rezignuje (což se stalo i v předmětném soudním řízení), vede takový postup k porušení základního práva účastníka soudního řízení garantovaného čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod, a svým nutným dopadem do finanční sféry stěžovatele vede rovněž k porušení jeho základního práva garantovaného čl. 11 odst. 1 Listiny základních práv a svobod. Není tudíž pochyb o tom, že rozhodnutí soudu o přiznání náhrady nákladů řízení žalovanému bylo přijato contra legem.

[140] **Soud smí obecně přiznat jen náhradu těch nákladů, které byly potřebné k účelnému uplatňování nebo bránění práva.** Odměna za zastupování advokátem je sama o sobě vždy nákladem potřebným k účelnému uplatňování nebo bránění práva. Jednotlivé úkony právní služby však nemusí být vždy účelně vynaloženy k uplatňování nebo bránění práva; například v případě podání prostřednictvím advokáta dalších vyjádření k žalobě, která ve srovnání s prvním vyjádřením neobsahují žádné nové okolnosti; neúčelnost vynaložených nákladů může být spatřována i v případě vyjádření se k opravnému prostředku, které směřuje k věci samé, i když šlo zjevně o opravný prostředek podaný opožděně a odmítnutí pro opožděnost nebylo navrhováno; nebo taktéž např. v případě, že vyjádření obsahuje jen obecné fráze bez vztahu ke konkrétní věci, je nepochybné, že takové vyjádření nebylo potřebné k účelnému bránění práva (viz Občanský soudní řád I, II, 1. vydání, 2009, s. 974 – 982, komentář dostupný prostřednictvím www.beck-online.cz).

[141] Stěžovatel nepovažuje právní zastoupení banky advokátem za účelné uplatňování práva ve smyslu § 142 odst. 1 o.s.ř. i z následujících důvodů. Stěžovatel řádně tvrdil a rovněž doložil důkazy o tom, že: **banka se ve své obraně vyjadřovala čistě k jí vytvořeným dokumentům**, konkrétně k smlouvě o úvěru, k VOP, jakož i k dalším dokumentům o produktech banky. Banka tedy **nepotřebovala vynaložit žádné zvýšené úsilí, nebo náročně studovat podklady**, které by předtím sama detailně neznala.

- [142] Stěžovatel současně dodává, že právní zástupce banky v předmětném soudním řízení předložil jen jakési „*formulářově*“ vyjádření, tedy vyjádření stejného obsahu jako ve všech dalších řízeních týkajících se téže banky.
- [143] Z předmětného vyjádření je patrné, že sama banka předkládá soudu podání, které používá i v jiných soudních řízeních; aniž by toto jakkoliv reagovalo na případná specifika předmětného soudního řízení. Konkrétně např. v bodě 4 vyjádření banka uvádí: „*Toto podání se snaží vypořádat se všemi doposud uplatňovanými argumenty těch, kteří požadují vrácení toho, čemu se obecně říká bankovní poplatky. Je tedy možné, že v celém rozsahu argumentace žalovaného přesahuje argumenty žalobce. Tím se žalovaný nijak nevzdává práva, které by mu plynulo z ustanovení § 118a o.s.ř. pokud by soud dospěl k názoru, je takové poučení na místě.*“ Banka tak přímo „úkoluje“ samotný soud, aby odvedl její práci a sám si vybral, co je relevantní a co se naopak předmětného soudního řízení netýká, a dále přímo počítá s tím, že ji soud případně poučí, vyskytne-li se v předmětném soudním řízení něco, na co formulářové vyjádření dostatečně nepamatovalo. Již tato skutečnost dle stěžovatele nutně musí vést k závěru, že náhradu nákladů nelze bance dle § 142 odst. 1 o.s.ř. přiznat.
- [144] V neposlední řadě pak, soud nevyhodnotil, že banka disponuje vlastním právním oddělením, které se problematice úvěrových smluv již z podstaty prakticky nepřetržitě věnuje, a má proto dostatečnou kvalifikaci jak pro odbornou diskusi o právních aspektech účtování předmětných poplatků, tak pro zastupování banky v soudních řízeních. Tudíž tyto pro banku běžné a rutinní záležitosti (s ohledem na množství případů a povahu věci) mohlo a mělo její právní oddělení fundovaně řešit přímo samo. O kvalitách úseku právních služeb banky svědčí také skutečnost, že získala ocenění Podniková právní kancelář roku 2013. Navíc je z vyjádření banky zřejmé, že považuje problematiku spotřebitelských smluv za „elementární“, když tyto smlouvy mají být prima facie srozumitelné. Stěžovatel v této souvislosti rovněž poukazuje na skutečnost, že řada bank je v obdobných řízeních zastoupena zaměstnanci svých právních oddělení, aniž by to mělo jakýkoliv negativní vliv výsledky těchto sporů (jde například o UniCredit Bank Czech Republic and Slovakia, a.s. nebo Komerční banku, a.s.).
- [145] Jestliže banka disponuje rozsáhlým právním oddělením s expertní znalostí právní problematiky řešené v předmětném soudním řízení, tedy problematiky, ve které banka dlouhodobě podniká a na kterou se její právní oddělení specializuje, zcela nesporně nemusí využívat služeb právního zástupce, advokáta. To musí platit tím spíše za situace, kdy je předmětem daného soudního řízení spor o peněžité plnění nižší než 10.000,- Kč, tedy částka, která je pro banku se ziskem před zdaněním za rok 2012 ve výši 19,287 miliardy Kč více než zanedbatelná. Za této situace jsou pak případné náklady banky vynaložené na její právní zastoupení naprosto neúčelné, a jako takové je není možno dle § 142 odst. 1 o.s.ř. nahradit.
- [146] Ústavní soud pravidelně uznává u subjektů, jež jsou organizačními složkami státu, nutnost v případě vynakládání prostředků ze státního rozpočtu **postupovat účelně** a neuchylovat se k přenášení výkonu svých práv a povinností z této oblasti na soukromý subjekt. „*Pokud však tak učiní, není důvod uznat takto vzniklé náklady řízení jako náklady účelně vynaložené*“ (viz nálezy Ústavního soudu sp. zn. I. ÚS 3344/12 ze dne 24. 7. 2013). Ve svých konkrétních rozhodnutích Ústavní soud příkladmo uvádí, jaké další rozhodující okolnosti mají podstatný vliv na přiznání či nepřiznání náhrady vynaložených nákladů, včetně zvážení jejich účelnosti.

- [147] V případě statutárního města Brno Ústavní soud uvedl, že „*spor tvořil relativně běžnou agendu tehdejšího stěžovatele, k jejímuž vyřizování byl dostatečně vybaven. (...) Proto, nebude-li v konkrétním případě prokázán opak, nejsou náklady statutárního města na zastoupení advokátem náklady účelně vynaloženými*“ (viz náleží Ústavního soudu sp. zn. III. ÚS 2984/09, ze dne 23. 11. 2010).
- [148] Ve věci fakultní nemocnice domáhající se uložení povinnosti svému pacientovi uhradit dlužné regulační poplatky Ústavní soud rozhodl, že „*i fakultní nemocnice má právní oddělení, které - byť podle tvrzení nemocnice nebylo dostatečně vybaveno - mělo být schopno vyřešit takovýto spor vlastními prostředky. Pokud si fakultní nemocnice zvolila možnost být v takovémto sporu zastoupena advokátem, což je její právo, nebylo lze za této situace na stěžovateli spravedlivě žádat, aby hradil náklady řízení takto vzniklé. Navíc, fakultní nemocnice je svým právním postavením subjektem hospodařícím s majetkem státu, je tedy státem zřízena a na státní rozpočet v určitém rozsahu navázána*“ (viz náleží Ústavního soudu sp. zn. I. ÚS 195/11, ze dne 15. 12. 2011).
- [149] V posledně zmíněném případě je patrné, že Ústavní soud považoval pro otázku posouzení účelnosti vzniklých nákladů ve smyslu § 142 odst 1 o.s.ř. podstatnou již skutečnost, že se zjevně jednalo o právně jednoduchou záležitost (kterých musí nemocnice řešit běžně mnoho), na kterou nemocnice nevyužila své právní oddělení.
- [150] I v předmětném případě měla banka právo si zvolit možnost využití externího právního zástupce, toto právo jí nikdo nemůže odejmout, ale jelikož disponuje především vlastním kvalitním právním oddělením, takové jeho počínání bylo v rozporu se zásadou účelnosti vynakládání nákladů spojených s uplatňováním práva. V případě, že je prokázáno, že účastník řízení obecně nepostupuje účelně, nelze po soudu žádat, aby účastníku na druhé straně sporu uložil hradit jakékoliv náklady. Toto riziko postupuje účastník řízení dobrovolně. Neúčelnost chování banky v předmětném soudním řízení hraničí až s porušením dobrých mravů, především s ohledem na právní postavení stěžovatele jako spotřebitele – strany ve sporu slabší, bez tak jednoduchého a širokého přístupu k prostředkům, informacím a vědomostem, jaké banka nesporně má. Když soudy dle své rozhodovací praxe vyžadují účelnost při nakládání s prostředky státu, avšak procesně právní předpisy toto hledisko účelnosti vyžadují od účastníků řízení obecně, tak i v předmětném soudním řízení mělo být toto hledisko účelnosti uplatněno, taktéž s posouzením faktorů, které neúčelné vynakládání prostředků dle zkušeností ze soudní praxe indikují. Skutečnost, že se jednalo o spor mezi spotřebitelem a velkým podnikajícím soukromým subjektem, rovněž nesmí být přehlížena.
- [151] V jiném svém rozhodnutí vydaném pod sp. zn. II ÚS 1172/12 ze dne 19. 9. 2013 Ústavní soud posuzoval náklady řízení Pozemkového fondu. Dle výroční zprávy fondu „*náklady spojené se svou činností hradil ze svých příjmů, plynoucích z prodeje nemovitostí a akcií, výnosů účastí Pozemkového fondu na činnosti akciových a jiných obchodních společností a z pronájmu nemovitostí, které spravoval, přičemž tyto netvořily součást státního rozpočtu České republiky.*“ Ústavní soud v odůvodnění výše uvedeného rozhodnutí „*považuje dále za notorietu (§ 121 o. s. ř.) skutečnost, že vedlejší účastník k výkonu své rozsáhlé agendy disponoval specializovanými orgány a odborným aparátem. (...) Ústavní soud v této souvislosti nepřehlédl, že k využití*

externího zastoupení v popsanych případech vedlejší účastník přistoupil navzdory tvrzení, proklamovanému ve své výroční zprávě za rok 2005 (str. 23), podle něhož právní sekce výkonného výboru Pozemkového fondu byla schopna zajistit poskytování právních služeb převážně svými zaměstnanci, pouze v odůvodněných případech, např. v pracovněprávních sporech, zastupoval Pozemkový fond na základě již existujících mandátních smluv advokát. Ve světle řečeného nutně vyvstává otázka opodstatněnosti takového postupu vedlejšího účastníka, zvláště s přihlédnutím k charakteru sporu, který byl veden ohledně smlouvy o převodu pozemku uzavřené v režimu zákona č. 229/1991 Sb. a zákona č. 95/1999 Sb., tj. o problematiku, jež se řadí k hlavním činnostem vedlejšího účastníka. (...) V projednávané věci Městský soud v Praze výše popsané principy nerespektoval. Vyšel z opačné premisy, tj. že vedlejšímu účastníku (jako v soudním sporu vítěznému účastníku) a priori náleží náhrada jeho nákladů řízení, tj. bez ohledu na předmět sporu a bez patřičné relevance okolností konkrétního případu. Vzhledem k tomu, že Městský soud v Praze vydaje související se zastupováním vedlejšího účastníka advokátem v soudním řízení neposoudil z hlediska jejich potřebnosti k účelnému uplatňování nebo bránění práva, a tedy z hlediska toho, zda jejich úhradu lze spravedlivě žádat po stěžovateli s poukazem na ustanovení § 142 odst. 1 o. s. ř., porušil právo stěžovatele na spravedlivý proces, zakotvené v čl. 36 odst. 1 Listiny. Pokud stěžovateli uložil povinnost k peněžitému plnění z jeho majetku, zasáhl současně do jeho vlastnického práva, garantovaného čl. 11 odst. 1 Listiny.“

- [152] Stěžovatel si je vědom toho, že otázku náhrady nákladů řízení, resp. její výše, jakkoliv se nepochybně může některého účastníka řízení citelně dotknout, nelze z hlediska kritérií spravedlivého (fair) procesu klást na stejnou úroveň jako proces vedoucí k rozhodnutí ve věci samé. V předmětném případě se však jedná o samotný princip, na základě kterého lze či nelze přiznat náklady řízení, odvíjející se od povahy subjektu, který je vynaložil a o to, že i obecný soud se má řídit jasnými pravidly při svém posuzování, a to jak po stránce hmotněprávní (účelnost nákladů a případné užití výjimky z důvodu zvláštního zřetele hodného), tak i po stránce procesněprávní (své rozhodnutí o nákladech musí odůvodnit, nelze jen odkázat na ustanovení o.s.ř., které uplatnil; o to více to není možné v případě, že náklady řízení, o které se jedná, mají být tak vysoké, že téměř dosahují výše samotné jistiny, která je předmětem sporu.)
- [153] V jednom z posledních nálezů Ústavní soud v případě účelnosti vynaložených nákladů řízení při zastoupení České televize uvedl, že „Jestliže si navíc ČT agendu televizních poplatků sama spravuje, pak se podle Ústavního soudu do značné míry vytrácí racionální smysl právního zastoupení advokátem. Ve sporech odvíjejících se od neuhrazených televizních poplatků nelze totiž paušálně (výjimka je samozřejmě možná) očekávat uplatnění do té míry specializovaných znalostí, jimiž by v ČT nedisponovali pracovníci právního Útvaru správy a vymáhání televizních poplatků. Ústavní soud v závěru konstatoval, že měl-li televizní poplatek podle v nálezu citované výroční zprávy z roku 2011 pokrývat takřka 90 % nákladů rozpočtu na rok 2012, pak je jistě žádoucí a správné, aby si Česká televize činnosti spojené se správou a výběrem televizních poplatků zabezpečovala sama“ (viz náleží Ústavního soudu sp. zn. I ÚS 3344/12, ze dne 24. 7. 2013).
- [154] I když se ve výše uvedených případech jedná o organizační složky státu, nebo o další subjekty „v určitém rozsahu navázané na státní rozpočet“, stěžovatel je přesvědčen, že dle § 142 odst. 1 o.s.ř. **je potřeba otázku účelnosti vynaložených nákladů zvažovat pokaždé, o to víc pak v případech, kde strany sporu jsou ve svých možnostech se účinně bránit ve velmi nerovném**

postavení a kde je stát přímo zákonem povolován takové „subjekty slabší povahy“ chránit. Ochrana slabší strany, ukotvena v právních předpisech hmotného práva, má nacházet svůj protějšek i v předpisech práva procesního, a to nejen teoreticky, ale i v procesně právní praxi.

- [155] Napadený rozsudek ve výroku o přiznání náhrady nákladů řízení bance je nejen v rozporu s § 142 odst. 1 o.s.ř., ale i v rozporu s čl. 36 odst. 1 a s čl. 11 odst. 1 Listiny základních práv a svobod a v rozporu s ústavním principem ochrany spotřebitele a s povinnostmi vyplývajícími pro Českou republiku z norem evropského práva. Jediným možným řešením, jak dosáhnout účinné ochrany stěžovatele jako spotřebitele před zvlí banky jako dodavatele, je přijetí rozhodnutí soudu o odstranění nerovnosti (viz rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 20. června 2013 ve věci sp. zn. 33 Cdo 1201/2012) a tedy o nepřiznání náhrady nákladů předmětného soudního řízení z důvodu neúčelnosti jejich vynaložení bankou.
- [156] Stěžovatel uvádí, že dle jeho právního názoru **byly současně dány důvody hodné zvláštního zřetele** dle § 150 o.s.ř. pro to, aby soud bance náhradu nákladů řízení nepřiznal. Dle Ústavního soudu ČR ustanovení § 150 o.s.ř. „*obecně slouží k řešení situace, v níž je nespravedlivé, aby ten, kdo důvodně hájí svá porušená nebo ohrožená práva nebo právem chráněné zájmy, obdržel náhradu nákladů, které při této činnosti účelně vynaložil. Rozhodnutí, v souladu s nímž si ten, kdo v řízení uspěl, také ponese sám své náklady, se proto bude jevit spravedlivým především s ohledem na existenci okolností souvisejících s předprocesním stadiem sporu, s chováním účastníků v tomto stadiu, s okolnostmi uplatnění nároku apod.*“ (viz náleží Ústavního soudu ze dne 23. 11. 2010 sp. zn. III. ÚS 2984/09).
- [157] Stěžovatel spatřuje důvody hodné zvláštního zřetele v tom, že **banka nesplněním svých povinností a jednáním v rozporu s principem dobré víry zavinila, že se stěžovatel musel domáhat svého práva u soudu.** Banka totiž formulovala smlouvu o úvěru takovým způsobem, že stěžovatel nebyl ani při své nejlepší snaze schopen seznat práva a povinnosti jednotlivých smluvních stran. Na připomínky stěžovatele k ujednání o poplatku pak banka reagovala univerzálními vyjádřeními odmítajícími jakékoliv pochybení na její straně a vylučujícími jakoukoli možnost změny předmětného ujednání. Přesto pod mediální tlakem ke změně v inkasování předmětných poplatků ze strany banky došlo, ale pouze vůči novým (resp. refinancujícím) klientům a pouze ve vztahu k poplatkům, které by vznikly v budoucnu, nikoliv však ve vztahu k poplatkům již zaplaceným.
- [158] Je pak nesporné, že s ohledem na shora uvedené, jakož i s ohledem na povinnost soudu svým přístupem narovnat značně nerovné postavení stěžovatele jako spotřebitele a banky jako dodavatele (opět viz rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 20. 6. 2013 ve věci sp. zn. 33 Cdo 1201/2012), je právě v předmětném řízení nikoliv možná, ale nutná aplikace § 150 o.s.ř.
- [159] Lze stručně shrnout, že soud vůbec nepřihlédl k argumentaci stěžovatele a nehodnotil, zda byly náklady banky v předmětném řízení vynaloženy účelně, a tyto je tedy nutné dle § 142 odst. 1 o.s.ř. nahradit. Soud ve skutečnosti podmínky aplikace § 142 odst. 1 o.s.ř. neposoudil (k tomu viz výše citovaný náleží Ústavního soudu sp. zn. III. ÚS 3000/11 ze dne 10. 1. 2012). Soud se současně nevypořádal s argumenty stěžovatele ohledně aplikace § 150 o.s.ř., když se v této věci jen omezil na tvrzení, že spotřebitelé zastoupeni právním zástupcem stěžovatele podali u soudu tisíce žalob. Soud vůbec nezohlednil skutečnost, že předmětem sporu je výklad smlouvy o úvěr

(připravené výlučně bankou disponující rozsáhlým právním oddělením), uzavřené mezi stěžovatelem jako spotřebitelem a bankou jako dodavatelem, když stěžovatel k uplatnění předmětného nároku přistoupil až poté, kdy byla spotřebitelům v obdobném postavení poskytnuta soudy jak v České republice, tak i v zahraničí právní ochrana. Rozdílný dopad rozhodnutí do majetkové sféry účastníků předmětného řízení soud taktéž úplně pomínil.

[160] **Pokud pak soud přiznal náhradu nákladů řízení bance, rozhodl nejen v rozporu s ust. § 142 odst. 1 o.s.ř. a § 150 o.s.ř., ale i v rozporu s čl. 36 odst. 1 a čl. 11 odst. 1 Listiny základních práv a svobod, čl. 6 Úmluvy, čl. 47 Listiny základních práv Evropské unie a v rozporu s ústavním principem ochrany spotřebitele a s povinnostmi pro Českou republiku vyplývajícími z norem evropského práva. Rovněž z tohoto vážného důvodu pak stěžovatel žádá Ústavní soud, aby poskytl jeho zasaženým ústavně zaručeným základním právům kýženou ochranu.**

XIII. **Návrh rozhodnutí Ústavního soudu**

Vzhledem ke všemu výše uvedenému stěžovatel navrhuje, aby Ústavní soud České republiky vydal tento:

n á l e z :

- I. **Rozsudkem Obvodního soudu pro Prahu 4 č. j. [●] ze dne [●] byla porušena základní práva stěžovatele zaručená čl. 1 odst. 1 Ústavy, čl. 1, čl. 2 odst. 3, čl. 11 odst. 1, čl. 36 odst. 1 a čl. 38 odst. 2 Listiny základních práv a svobod, čl. 6 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod a čl. 47 Listiny základních práv Evropské unie.**
- II. **Rozsudek Obvodního soudu pro Prahu 4 č. j. [●] ze dne [●] se zrušuje.**

[●]